26ՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 7038 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1909 ՇԱԲԱԹ 20 ՍԵՊԷՄԲԵՐ 1327 13 Mars 1909 26me année N. 7038

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դուռառեցիներու համար տարեկան	100 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درسعادت قلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՎԷՃԸ ԻՐ ՎԱԽՃԱՆԻՆ ՄԷՋ

Վիճաբանութիւնները, գոնէ մեր մէջ, յանգած են ցարդ ողորմելի անձնականութեան, թողլով տխուր տպաւորութիւն մը, կրակէն եւ ջուր մոխրակոյտերուն վրայ արձակուած ծուխերուն պէս, արծարծուած հարցերուն եւ նուիրական սկզբունքներուն վրայ։

Լ. Հերիոտի սկսած վէճը, իր կողմէ մանաւանդ, կ'եզրակնայ դեղեցիկ մտածումներու այն շաւիղան և լայն հայեացքներով, որով ճաշնատու եղած էր ազգայնամոլ հրապարակագրի մը և փասատեսած մէջտեղը՝ ցեխերու փոխարէն։

Ասանիի Մամուլի անդամներէն Սեբաստացի օրը օրին հետեւեցաւ Լ. Հերիոտի, Թարգմանութիւններով իր ընթերցողներուն ծանօթացուց անոր արտայայտած գաղափարները. Իգամ ծանրապէս դատապարտեց Թանիին թէ ան է որ երկրին ամէնէն մեծ չարիքը գործեց սահմանադրական վարչութեան հաստատութենէն ի վեր, ան է որ թշնամական յօգուտներով պատակումը կը գրգռէ կայսրութեան այլ և այլ ցեղերուն մէջ։

Մոռանալով քաղաքացիական այդ արիութիւնը ազատական մամուլի լաւագոյն ներկայացուցիչներուն վրայ, կ'անցնիմ Լ. Հերիոտի նոր տեսութեանցը։

Իր չորեքշաբթի օրուան թիւովը, ա՛լ բոլորովին դէն գցած հակառակորդի մը անձկամիտ հայեացքներն ու անրջական վարդապետութիւնը «տիրող տարր»ին համար, առանձին հատուածներով կը խօսի երկրին գլխաւոր տարրերու մասին որոնք կոչուած են, իւրաքանչիւրը իր ցեղային բարեմասնութիւններովը, երջանիկ, վերածնուած Թուրքիա մը կազմելու, մոխրացած աւերակներու և ծխրատցող արիւններու վրայ, Թուրքիա մը սահմանադրական դրօշակի տակ։

Հայերը.— Ունինք կ'ըսէ, Հայաստան մը, — գժբախտ երկիր։ Եւ որպէս զի հիւսիսէն եկած փոթորիկներէն վերծ ըլլայ, Սպիտակ Արջին յաղթական Թաթերը ներս չմտնեն, լաւագոյն որս մը, որսի անգին պատառ մը խլելու համար, անհրաժեշտ է «չինել երջանիկ Հայաստան մը։»

Հայուն կուտայ փառաւոր անցեալ մը, պատմութիւն մը, ուր եկած լցուած են ամէն տեսակ պաղ ու տաք հոսանքներ.— անլաւ խգժութիւններ, աներեւակայելի հարածանքներ։ Կ'ընդունի որ այդ ցեղը, իր հողին վրայ, ունի կտրիճ մարդիկ, անհեղծ, ուղղամիտ, բոլլատու, յառաջդիմութեան կուսակից և որ ուրիշ բան չուզեր եթէ ոչ երկրին ծառայել խելքով եւ հաւատարմօրեն։ Բիչ մը բարեկամցողութիւն կը բաւէր երկիրը բարեկարգելու՝ ջնջելով պաշտօնեաներու հարստահարութիւնները և քիւրտերու աւարառութիւնները։

Եւ սակայն ոչինչ այդ ժողովուրդին համար, որ ընդունակ է զարգացումի, ժրաջան է, սակաւապետ, ձեռներէց։ Կ'արժէր որ պետութիւնը ուշադիր ըլլար տեսնելու թէ Հայերը ի՞նչեր կրցան ընել Կովկասի մէջ, Ռուսիոյ մէջ, Միսրերիոյ մէջ իրենց ջանքերովը, չատ դժնդակ պայմաններու տակ։

Հայերն էին որ ա՛նքան եռանդով, ա՛նքան խանդավառութեամբ ա՛նքան հրճուանքով ընդգրկեցին Սահմանադրութիւնը, մոռնալով ամէն բան, ձեռք երկարեցին զիրենք խոչանգող, զիրենք քանդող, իրենց արիւնը ծծող երդուեալներուն։ «Բիչ մը գթութիւն, քիչ մը մեծանձնութիւն որ կայ ամէն թուրք սրտի մէջ, պիտի բաւէր»։

Արաբները.— Ունինք Արաբիա մը, հպարտ երկիր, ըստ Լ. Հերիոտի, գիտակ իր անցեալին ու արժանապատուութեանը, երկիր որ չանագործուած է հին վարչութեան օրով։ Հետեւանք.— չփոթ, վրդովմունք, ապստամբութիւն, կատաղութիւն ծայր աստիճան, մինչեւ իսկ չուզել Սուլթանը իբրեւ Խալիֆա ճանչել։ Այդ զարթօնքը որ ամիսներ յառաջ կրնար մեծամեծ փոփոխութեանց առիթ տալ, բնականաբար զսպուած է Սահմանադրութեան շնորհիւ։ Ու երբ Արաբը ճանչցուած է քաղաքացի մը, սահմանադրական իրաւունքներուն հաւասար ժառանգորդ մը, անշուշտ ալ չի մղուիր քաղաքային փոթորիկներու մէջ դնել իր ճակատագիրը, կեանքի համար ունեցած երազները։

Ալպանիացիներ.— Այն կարիճը որ իր խիրալս նկարագրին մէջ կը միւնցնէ Սալեքսանդրի, Պիւռոսի զինուորի հոգին, ըստ Pouqueville։ Միակ արի ցեղն է որ, կայսրութեան բոլանդակ անկածութեանը մէջ (décadence) պահած է վէս բնութիւն մը, և Ցորի մէջ նկարագրուած ձիուն պէս՝ զէնքերու չափունն կը կայսրէ, կը խայտայ, վառօդի ծուխէն գինովցած։

Հրեան.— Օսմ. պետութեան առանձնաշնորհեալը որ նախանձելի եղած է իր այն ազգակիցներուն որոնք բնակած են ուրիշ գրօշակներու տակ։ Ուշիմ է. ճկուն իմացականութիւնով մը օժտուած, հնարագէտ միտք, եզական ընդունակութիւն առեւտուրի մէջ։ Հրեան, երբ փորը կուշտ է, երբ միջոց ունի իր ընդունակութիւնները գործ դնելու, երբ ապահով է իր տունն ու ընտանիքը, լաւ հայրենակից մը, լաւ քաղաքացի մըն է, լաւ վարուող, լաւ համակերպող։

Յոյնը.— Լ. Հերիոտի ամէնէն աւելի սիրած նիրթն է Յոյնը և Ցունաստանը. ինքը կը խոստովանի որ առիթ ունեցած է ամէն մասերովը սերած ըլլալու։

Կ'ըսէ. «Ցունաստան չունինք հոս, Յոյներ ունինք»։ Այդ ցեղին ընդունակութիւնները ճանչնալու համար Աթէնքն կը սկսի։ Աթէնքը մայրաքաղաք եղաւ 1835ին,— բնակարաններու ողորմելի շեղջակոյտ մը։ Այդ թուականին մէջ ապրող Յոյնը՝ Ցոր երանելին է, անոր պէս աղքատ, քանդուած երկրի մը վրայ, հիմնայատակ կործանուած աւերքի մէջ։

Եւ սակայն անգամ մը որ ազատ չունչ առած է այդ աւերակներու բնակիչը, կը սկսի հրաշքներ գործ դնել ծովի ու ցամաքի վրայ. իր նաւերը կը թռչին անդունդներու վրայ, հողերը կը մշակուին, քաղաքները կը մարդաւէտին, կը գեղեցկանան օրէ օր, տարուէ տարի. յունական դրամատուները կարեւորութիւն կը ստանան, ինքզինքին կը զգացնեն անտեսական աշխարհին մէջ։

Իր տեսութեան այդ մասը կը վերջացնէ Ֆրանսացիի մը խօսքերովը։ Հելլէն ցեղը, նոյն իսկ գիւղացի չմնականն ալ, իր հիմնական դիմագիծերուն մէջ ոչինչ փոխած է Հոմերոսէն մինչեւ մեր օրերը. իր աշխոյժ իմացականութիւնը, նուրբ և մանրախոյզ, իր երեւակայութիւնը՝ ջինջ և ճչգրիտ, իր պերճախօսութիւնը, իր անհատականութիւնն և հայրենասիրութիւնը, իր փառքի համար ունեցած տենչանքը, իր մարդասիրութիւնը, իր ձեռներէց ոգին, այդ ամէն բարեմասնութիւնները կը յօրինեն այդ ամուր առէջը (trame) որ կը կազմէ յոյն ժողովուրդին շարունակական միութիւնը՝ դարերու և յեղափոխութեանց մէջէն։

Լ. Հերիոտ, այդ տեսութիւններով կ'եզրակացնէ թէ մեր երկիրը, օգտուելով այդ տարրերու այլեւայլ ծիրքերէն ու ընդունակութիւններէն, որոնք ժառանգաբար կը յատկանշեն զանոնք, կրնայ հանդիսանալ ամէնէն երջանիկ երկիրը։

Ցօդուածը կարդալէ վերջացնելէ ետքը կը տրամադրուիս պոռալու, նկուղի մէջ ճնշուած մարդու մը պէս. «Օ՜դ, օդ ուզէք»։ Բոլորտիքդ կը նայիս մոլեգին աչքերով, յուսահատ, և ահա նոյն ճիւաղն է, նոյն բռնապետական ուրուականն է որ, սահմանադրական դրօշակի տակ ծառացած է դիմացդ, դժոխակերպ, սուրը ձեռքը, պռկունքները արիւնոտ, գիշխանած։

Լ. Հերիոտ, Ալպանիացիներուն նկարագիրը շեշտելու համար, փոխառութիւնով մը կ'ըսէ թէ զօրավար մը, այդպիսի կարգապահ մարդիկներով, հրաշքներ կը գործէր և թերեւս Արեւելքի կերպարանքը կը փոխէր։ Հապա ի՞նչ չպիտի կրնան ընել Հայերը եթէ, Կովկասեան ազգակիցներուն պէս, գիւրութիւն ունենան մտնել զինուորական վարժարանները, աչքատանքի հաւասար բաժինով յառաջ երթան. Հայ գիւղացին, մարզանքի տակ կրթուած, իրաւունք ունենայ հրացանը դնելու ուսին վրայ, և հայրենիք մը պաշտպանելու գործին մէջ, կողք կողքի կանգնի Հասանին, Մէհմէտին, Մըսրոյին, Քըմային։

Մեր Թուրք հայրենակիցները, ռուսական պատերազմներու մէջ, առիթ ունեցած են տեսնել Հայ զինուորն ու Հայ զօրավարը։ Վերջին պատմութեան ամէնէն փայլուն էջերը կը գրաւեն Հայ զօրավարներ. Լորիս Մելիքոֆ, Լազարէֆ, Տէր-Զուլաբոֆ, իրենց կցորդներովը, միշտ պիտի մնան Կարսոյ լեռներուն բարձունքներուն վրայ, ռազմական արուեստի, արութեան ու դափնիի հոյակապ դէմքեր, օդին մէջ առկախ, պայծառ, ոգեղուն։ Գերմանիոյ արդի կայսրը, իր բոլոր ռազմագիտութիւնովը մէկտեղ, հիւսիսային մտքի բոլոր ընդհաներն ալ հաշիւի առնուած, չի կրնար մոռնալ որ Հայ զօրավարի մը ճանկերուն տակ ինկաւ, մուկի պէս, ռազմարուններու ատեն, և սահմրկած մնաց։ Արդուիեանի արձանը, Տարիստանի լեռներուն վրայ, կը մնայ իբրեւ խոսացումը այն զինուորական ոգիին որ հոլաթեւ կը սաւառնի իբր արծիւ։ Ուր՝ ինչ որ եղած է անգին, նոյնը կրնայ իրականանալ հոս. ա՛յն հաւատարմութիւնը, ա՛յն պատիւը զոր դրին Ռուսիոյ Հայերը զիրենք որդեգրող պետութեան մը փառքին մէջ, ռուսական հողին վրայ, նո՛յն պտուիր, նո՛յն անխառն հաւատարմութիւնը կը դնեն հոս, Թուրքիոյ Հայերը՝ օսմանեան հողին վրայ, օսմանեան զէնքերու պատմութեանը մէջ, ու, բնականաբար, ա՛լ աւելի, զի Հայերը անդին գործած են որդեգրող հողի համար, մինչդեռ հոս պիտի գործեն բուն մայր հողի համար, որ իրենց ծնողն է, իրենցն եղած է ու իրենցը մնայ։

ՀՐԱՆԴ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՖԼԷՏԱՅԻՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

ԳԷՈՐԳԻ ԱՆՄԱՀ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

1899 տարուան յունիս ամսու օր մըն էր։ Երբեք չպիտի մոռնամ այդ օրը, սոսկումի, աւերի այդ սեւ օրը. արեւը զենիթը անցած՝ շեղակի ճառագայթներ կ'երկնցնէր. սառուերները ամփոփուելու սկսած էին և արդէն լեռներու ստորոտի գիւղերը թաղուած էին սառուերներու տակ։ Անուշ խաղաղութիւն մը կը թագաւորէր. մօտ երկու ամիս էր որ հրացանի բամբիւն, սուրերու շկահիւն լսուած չէր և Տարօնի բազմաչարչար ժողովուրդը, Մամիկոնեաններու այդ արի ժառանգորդը լայն շունչ մը առնելու գոհունակութիւնը կը զգար. «Փա՛ռք քեզ, Աստո՛ւած, երկու ամիս եղաւ որ գեղ մեղ զինուորական ընդհանուր դատախազ Բաւլոֆի, կոմս Իկնաթիէֆի, զօրավար Մինին, ծովակալ Զուքինի և այլն սպանութիւններով։ Բնականաբար կառավարութիւնը կը չանար գրգռիչ պաշտօնեաներ ունենալ այդ կուսակցութեան մէջ։

Պ. Պուրձէվի յայտնեցի ինչ որ գիտէի թէրորիսթներու միջեւ կատարուած սադրանքներու մասին։

Տեսակցութեան սկիզբն իսկ խօսեցայ Ռասքին անուն մարդու մը վրայ, արհեստով ճարտարագէտ։ Դիտէի թէ Ռասքին ճարտար գրգռիչ մըն էր։ Պուրձէվ չէր գիտեր այդ անձին անունը։ Երկուքս ալ համակարծիք գտնուեցանք թէ Ռասքին կեղծանուն մըն էր։ Սակայն յեղափոխական շարժման մէջ կարեւոր դեր մը կը խաղար ան։ Պուրձէվի համար խիստ շահագրգռական կը թուէր այդ մարդուն դիմակը վար առնել։ Խոստացայ անոր օգնել այդ բանին մէջ։

Ցիշողութիւնս արթնցուցի՝ միաքս ինկաւ թէ 1904 տարուան սկիզբը Վարշաւիա եկած էր Ռասքին։ Երմէ քանի մը օր առաջ հոն հասած էր ոստիկանական բարձր պաշտօնատար մը, Մէանիքօֆ, որ մեզի իմաց տուաւ Ռասքինի ժամանումը և իր տալիք այցելութիւնը երկաթուղիի պաշտօնեայի մը։ Պ. Տուչէվսքիի։

Մէանիքօֆ մեզի պատուիրեց հսկողութիւն կատարել Տուչէվսքիի վրայ, բայց Ռասքինի չդպչիլ։ Աւասիկ իրողութիւն մը, որով պիտի կրնայինք ճշմարիտ ինքնութիւնը երեւան հանել այն մարդուն, որ Ռասքին կը կոչէր ինքզինքը։

Այս յիշատակը քրքրեցի Պ. Պուրձէվի առջեւ, աւելցնելով այն տեղեկութիւնները զորս կրցի քաղել Ռասքինի մասին։ Օքրանայի պաշտօնակիցներուս անգաղտնապահութիւններուն շնորհիւ։ Ռասքին ամէնէն թանկագին պաշտօնեան նկատուած էր իր գրգռիչ, և լեցուն թռչակ կը տանար։ Այդ մարդն էր որ ոստիկանութեան մատնանշեց Թոմսք գտնուող գաղտնի տպարան մը, «հողագործական» կոչուած կուսակցութիւն մը, Թէրէօքի կեանքին դէմ սարքուած դաւադրութիւն մը եւայլն։

Կրկնեցի նաև սա խիստ նշանակալից խօսքերը, զորս լսած եմ Բեզերսպուրկի Օքրանայի ոստիկանական օգնականին բերնէն։ «Ոչ մէկ թէրօրական արարք գործուի առանց մեր գիտութեան. միւս կողմէ երաշխաւորութիւն տրուած է որ ամբողջ երեք տարի ո՛չ մէկ աղմկալից մահափորձ չպիտի կատարուի։»

Այդպիսի յայտարարութիւն մը ընելու համար վստահարար, ոստիկանութիւնը պէտք է գիտնայ թէրորիսթներուն գործելակերպը։

Պ. Պուրձէվ ինչ ստացած տեղեկութիւնները աւելցնելով իր հիմնակէտերուն վրայ, սա համոզումը ունեցաւ թէ կուսակցութեան մէջ իսկ մատնութիւն կը գործուէր։ Խորհրդաւոր Ռասքին հետզհետէ կը թուէր անձ մը որ յեղափոխական շարժման ամէնէն կարեւոր ուժերէն մէկը կը ներկայացնէր։

Ազէվի վրայ կը կասկածէր Պ. Պուրձէվ։ Այնպէս կը կարծէի։ Բայց այդ միջոցին էր որ ձերբակալուելով վեցամսեայ խստագոյն դատապարտուեցայ և Սիպիրիա աքսորուեցաւ։

ՄԵՐ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երբ փախուստէս յետոյ Բարիզի մէջ իրար գտանք Պ. Պուրձէվ ու ես, սա համոզումը ունեցայ թէ բարեկամս արդէն իսկ կը կասկածէր Ազէվի վրայ։

Անցեալ տարի, մարտ ամսուն, առաւոտ մը Պ. Պուրձէվ հարցուց ինծի.

—Կը ճանչնա՞ք Ազէվը։

—Ազէ՞վ։ Կարծեմ առաջին անգամն է որ այդ անունը կը լսեմ։ Ո՞վ է այդ մարդը։

—Յեղափոխական մըն է և ամէնէն հռչակաւորներէն մէկը։

—Այդ անունը անծանօթ է ինծի։

—Բայց կը զարմանամ չգիտնալուդ վրայ։ Լսած էք Կերշունիին վրայ խօսուիլը, իր ձերբակալութենէն առաջ։

Ցիշեցի նաև սա խիստ նշանակալից խօսքերը, զորս լսած եմ Բեզերսպուրկի Օքրանայի ոստիկանական օգնականին բերնէն։ «Ոչ մէկ թէրօրական արարք գործուի առանց մեր գիտութեան. միւս կողմէ երաշխաւորութիւն տրուած է որ ամբողջ երեք տարի ո՛չ մէկ աղմկալից մահափորձ չպիտի կատարուի։»

Այդպիսի յայտարարութիւն մը ընելու համար վստահարար, ոստիկանութիւնը պէտք է գիտնայ թէրորիսթներուն գործելակերպը։

Պ. Պուրձէվ ինչ ստացած տեղեկութիւնները աւելցնելով իր հիմնակէտերուն վրայ, սա համոզումը ունեցաւ թէ կուսակցութեան մէջ իսկ մատնութիւն կը գործուէր։ Խորհրդաւոր Ռասքին հետզհետէ կը թուէր անձ մը որ յեղափոխական շարժման ամէնէն կարեւոր ուժերէն մէկը կը ներկայացնէր։

Ազէվի վրայ կը կասկածէր Պ. Պուրձէվ։ Այնպէս կը կարծէի։ Բայց այդ միջոցին էր որ ձերբակալուելով վեցամսեայ խստագոյն դատապարտուեցայ և Սիպիրիա աքսորուեցաւ։

ՄԵՐ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երբ փախուստէս յետոյ Բարիզի մէջ իրար գտանք Պ. Պուրձէվ ու ես, սա համոզումը ունեցայ թէ բարեկամս արդէն իսկ կը կասկածէր Ազէվի վրայ։

Անցեալ տարի, մարտ ամսուն, առաւոտ մը Պ. Պուրձէվ հարցուց ինծի.

—Կը ճանչնա՞ք Ազէվը։

—Ազէ՞վ։ Կարծեմ առաջին անգամն է որ այդ անունը կը լսեմ։ Ո՞վ է այդ մարդը։

—Յեղափոխական մըն է և ամէնէն հռչակաւորներէն մէկը։

—Այդ անունը անծանօթ է ինծի։

—Բայց կը զարմանամ չգիտնալուդ վրայ։ Լսած էք Կերշունիին վրայ խօսուիլը, իր ձերբակալութենէն առաջ։

—Օքրանային մէջ կար իր լուսանկարը և իր անունը գրեթէ առասպելական դարձած էր քաղաքական ոստիկանութեան մէջ։ Ամենքս ալ գիտէինք թէ պայքարի կազմակերպութեան պետն էր ինք և կազմակերպիչը Սիբիակինի, Պոկտանովիչի դէմ եղած մահափորձերուն։ Ատեն եկաւ որ կառավարութիւնը պարդեւ խոստացաւ անոր գլուխը բերողին։

—Ազէվ այն մարդն է որ Կերշունիին տեղ անցած է պայքարի կազմակերպութեան մէջ, ըսաւ Պ. Պուրձէվ վճռական ձայնով ու նայուածքը սեւեռելով վրան։

—Կարելի բան չէ, գոչեցի։ Ուրեմն նոյն ինքն սարքած է վերջին տարիներու մէջ գործուած բազմաթիւ մահափորձերը, ինչպէս Մեծ-Դուքային, Բլեվէի, Բաւլովի սպանութիւնները։

—Այո՛, նոյն ինքն։

—Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ իր անունը չեմ գիտեր։ Ասիկա այնքան տարօրինակ պիտի ըլլար որքան եթէ չգիտնայի Օքրանայի պետին անունը։ Եթէ Ազէվ իրաւցնէ ձեր ըսած մարդը ըլլայ, որքան ալ ճարպիկ գտնուի, անկարելի է որ ոստիկանութիւնը մինչեւ վերջը անգիտանայ անոր անունը։ Ծաղրանուններ ունի՞։

—Իվան Նիքոլայեվիչ կ'անուանեն զինքը, կամ պարզապէս «Մեծփորը»։

(Շարունակելի)

ԳԱՂՏՆԻՔ
ՌՈՒՍ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՒԱՏԱՔԵՆՆԱԿԱՆ ՈՒՇԻՐՆԵՐ

Մինչ Պ. Պուրձէվ իմ փախուստս կը կազմակերպէր, Պ. Ազէվի այցելութիւնը կ'ընդունէր և զարմացումով կը լսէր թէ ան ամէնէն ինչ գիտէր իմ մասիս։ Ազէվի նկատմամբ Պ. Պուրձէվի ունեցած կասկածները սասկացան։ Պ. Պուրձէվ վանդէ զերծ նկատելով զիս, Ազէվի յայտնած էր փախուստի ծրագիրը։ Բառասունրեք ժամուան մէջ հրաման առած էր զիս աքսորել Իրքուցքէն անդին, անմատչելի վայր մը։ Բայց շատ ուշ մնացած էր հրամանը։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՌԱՍՔԻՆԸ

Մեր առաջին տեսակցութիւններուն մէջ իսկ Պ. Պուրձէվ ամէնէն աւելի շահագրգռուեցաւ ոստիկանական սադրանքներով՝ որոնք ի գործ կը դրուին քաղաքական կուսակցութեանց մէջ։ Իր շատ մը բարեկամներուն պէս երկրորդական կարեւորութիւն կ'ընծայէր այդ սադրանքներուն, խորհելով թէ գաղտնի ոստիկանութիւնը մեծ մասամբ իր տեղեկութիւնները կը քաղէ արտաքին հսկողութիւն կատարող ոստիկանութենէն։ Իրեն բացատրեցի թէ լրտեսները չպիտի կրնային բան մը երեւան հանել առանց գրգռիչ պաշտօնեաներու, որոնց վրայ կը յենու Օքրանայի բոլանդակ զօրութիւնը։ Ապացուցանելու համար բաներս, բազմաթիւ ու անժխտելի օրինակներ առաջ բերի, որոնք մեծ զարմանք պատճառեցին Պ. Պուրձէվի։

—Ճշգրիտ տեղեկութիւններ ունի՞ք ընկերվարական-յեղափոխական կուսակցութեան մէջ եղած սադրանքներուն վրայ, հարցուց Պ. Պուրձէվ։

Պէտք է գիտնալ որ այդ կուսակցութեան կողմէ թէռօրը կը նկատուի իբր գործելու միջոց մը — թէեւ առժամեայ — որուն կը դիմէ մինչեւ որ ազատական բէժիմը հաստատուի Ռուսիոյ մէջ։

Այդ կուսակցութեան յարած է պայքարի համաբաւաւոր կազմակերպութիւնը, զոր պէտք չէ շփոթել լեհական կուսակցութեան հետ։ Նախկին յօդուածներուս մէջ արդէն խօսած եմ այդ կուսակցութեան վրայ։ Հիմա պիտի գրեմ ընկերվարական-յեղափոխական կուսակցութեան պայքարի կազմակերպութեան վրայ, որ նշանաւոր հանդիսացած է նախկին ներքին գործոց նախարարներու՝ Սիպիակինի ու Բլեվէի, մեծ դուքս Սերկիէվիչի, զինուորական ընդհանուր դատախազ Բաւլոֆի, կոմս Իկնաթիէֆի, զօրավար Մինին, ծովակալ Զուքինի և այլն սպանութիւններով։ Բնականաբար կառավարութիւնը կը չանար գրգռիչ պաշտօնեաներ ունենալ այդ կուսակցութեան մէջ։

Պ. Պուրձէվի յայտնեցի ինչ որ գիտէի թէրորիսթներու միջեւ կատարուած սադրանքներու մասին։

Տեսակցութեան սկիզբն իսկ խօսեցայ Ռասքին անուն մարդու մը վրայ, արհեստով ճարտարագէտ։ Դիտէի թէ Ռասքին ճարտար գրգռիչ մըն էր։ Պուրձէվ չէր գիտեր այդ անձին անունը։ Երկուքս ալ համակարծիք գտնուեցանք թէ Ռասքին կեղծանուն մըն էր։ Սակայն յեղափոխական շարժման մէջ կարեւոր դեր մը կը խաղար ան։ Պուրձէվի համար խիստ շահագրգռական կը թուէր այդ մարդուն դիմակը վար առնել։ Խոստացայ անոր օգնել այդ բանին մէջ։

Ցիշողութիւնս արթնցուցի՝ միաքս ինկաւ թէ 1904 տարուան սկիզբը Վարշաւիա եկած էր Ռասքին։ Երմէ քանի մը օր առաջ հոն հասած էր ոստիկանական բարձր պաշտօնատար մը, Մէանիքօֆ, որ մեզի իմաց տուաւ Ռասքինի ժամանումը և իր տալիք այցելութիւնը երկաթուղիի պաշտօնեայի մը՝ Պ. Տուչէվսքիի։

Մէանիքօֆ մեզի պատուիրեց հսկողութիւն կատարել Տուչէվսքիի վրայ, բայց Ռասքինի չդպչիլ։ Աւասիկ իրողութիւն մը, որով պիտի կրնայինք ճշմարիտ ինքնութիւնը երեւան հանել այն մարդուն, որ Ռասքին կը կոչէր ինքզինքը։

Այս յիշատակը քրքրեցի Պ. Պուրձէվի առջեւ, աւելցնելով այն տեղեկութիւնները զորս կրցի քաղել Ռասքինի մասին՝ Օքրանայի պաշտօնակիցներուս անգաղտնապահութիւններուն շնորհիւ։ Ռասքին ամէնէն թանկագին պաշտօնեան նկատուած էր իր գրգռիչ, և լեցուն թռչակ կը ստանար։ Այդ մարդն էր որ ոստիկանութեան մատնանշեց Թոմսք գտնուող գաղտնի տպարան մը, «հողագործական» կոչուած կուսակցութիւն մը, Թէրէօքի կեանքին դէմ սարքուած դաւադրութիւն մը եւայլն։

Կրկնեցի նաև սա խիստ նշանակալից խօսքերը, զորս լսած եմ Բեզերսպուրկի Օքրանայի ոստիկանական օգնականին բերնէն։ «Ոչ մէկ թէրօրական արարք գործուի առանց մեր գիտութեան. միւս կողմէ երաշխաւորութիւն տրուած է որ ամբողջ երեք տարի ո՛չ մէկ աղմկալից մահափորձ չպիտի կատարուի։»

Այդպիսի յայտարարութիւն մը ընելու համար վստահարար, ոստիկանութիւնը պէտք է գիտնայ թէրորիսթներուն գործելակերպը։

(*) Ամենայն հաւանականութեամբ պիտի ազատէք՝ եթէ փամփուշտները սպառած չըլլային. զինքը սպանող հարիւրապետ Հիւսէյն աղան կը ցաւի իր խարուած ըլլալուն և ողջ չերթալ բռնելուն համար՝ Գէորգ վերջէն լուծեց Տիգրանի վրէժը, յիշեալ հարիւրապետը սպաննելով։

—Օքրանային մէջ կար իր լուսանկարը և իր անունը գրեթէ առասպելական դարձած էր քաղաքական ոստիկանութեան մէջ։ Ամենքս ալ գիտէինք թէ պայքարի կազմակերպութեան պետն էր ինք և կազմակերպիչը Սիբիակինի, Պոկտանովիչի դէմ եղած մահափորձերուն։ Ատեն եկաւ որ կառավարութիւնը պարդեւ խոստացաւ անոր գլուխը բերողին։

—Ազէվ այն մարդն է որ Կերշունիին տեղ անցած է պայքարի կազմակերպութեան մէջ, ըսաւ Պ. Պուրձէվ վճռական ձայնով ու նայուածքը սեւեռելով վրան։

—Կարելի բան չէ, գոչեցի։ Ուրեմն նոյն ինքն սարքած է վերջին տարիներու մէջ գործուած բազմաթիւ մահափորձերը, ինչպէս Մեծ-Դուքային, Բլեվէի, Բաւլովի սպանութիւնները։

—Այո՛, նոյն ինքն։

—Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ իր անունը չեմ գիտեր։ Ասիկա այնքան տարօրինակ պիտի ըլլար որքան եթէ չգիտնայի Օքրանայի պետին անունը։ Եթէ Ազէվ իրաւցնէ ձեր ըսած մարդը ըլլայ, որքան ալ ճարպիկ գտնուի, անկարելի է որ ոստիկանութիւնը մինչեւ վերջը անգիտանայ անոր անունը։ Ծաղրանուններ ունի՞։

—Իվան Նիքոլայեվիչ կ'անուանեն զինքը, կամ պարզապէս «Մեծփորը»։

(Շարունակելի)

ռավարիչին, որ բարի մարդ մըն էր, զերծ մնացեալ վայրկենական աւերումէ մը, թէև աւրուելու և կործանելու ճամբուն մէջն էինք արդէն...

* * *

Նոյն օրը, կէս օրէն վերջ, կառավարիչէն լուր կը տրուէր Ազգ. Առաջնորդարանին թէ ազատ են իրենց Եկեղեցւոյ օրինաց համաձայն թաղել սպանուածները, որոնք սալերով կառավարչատուն բերուած էին։ Իր դպրոցական՝ ես ալ գացի քահանային հետ։ Ընդհանուր տխրութիւն մը կը տիրէր. տխուր էին խաղաղութեան վրայ հակելու համար եկող ոստիկանները, վանքի զոհ տուած էին իրենց է՛ն անուշ, է՛ն խելացի Տալիպ էֆ.։ Տխուր էին փոսին եզերքը խմբուած ցանցառ բազմութիւնը Հայերուն, վանքի տուած էին քաջերու խումբ մը։ Փոսը եօթը հոգիի համար փորուած էր միակտուր... Ո՜հ, կ'աղաչեմ, մի՛ պանծալէք ինչ որ բանի ձեղի թէ ինչ՛ը, ինչ՛ը անցան մտքս, արտա, երբ դիակիները փոսին եզերքը թափեցին մարդկային յօշոտուած անդամներու դէզերը. մի՛ սպասէք, կը խնդրեմ, որ փորձում բացատրել ձեզ հոն հաւաքուած սգակիրներու թախծութեան չափը, աչքերուն մռայլը, դէմքերուն գունատութիւնը ու իրենց մարմնոյն փչամղիլը։ Անա Գուրգէնին արիւնաթաթաւ գլուխը որ՝ շրջանակուած սեւ ու կարմիր մօրուքով մը, ամբողջովին անջատուած իր թիկնեղ իրանէն, կը գլտորի փոսին մէջ. անա իր արի բաղուկը, նմանապէս անջատուած իրանէն. անա ուրիշ մը, հատ մը եւս, ու այսպէս ամէնքն ալ բզբտուած յօշոտուած վիճակի մէջ։ Ու այս ամենուն առջեւ մենք, քարսիրտներս կը կենայինք անլաց աչքերով. յեղափոխականի վրայ լա՛լ. Ատառւած իմ, ինչ աւելի դժուար բան քան երբ մարդ լալ կ'ուզէ ու չի կրնար, չեն թողուր. դժոխքին մէջ կա՛յ արդեօք այս տանջանքը։ Բայց թողէ՛ք որ այդ թափելիք արտօսրի կայլակները մեր թարթիչներուն ետեւն, մեր եւրակներուն մէջ վիմատարեն, զի այդ կայլակներէն պիտի ծնին ապագայի Գուրդէնները, Հրայրները, Դէորգները, Անդրանիկները և Սերոբները...։ Բաներէ կը շարժին. քանանի կը մրմնջէ գալկացած. կը ցնցուին բուռն սարսուռէ մը, և, գլխիկոր, անմռունչ, մինչեւ հոգիներնուս յատակը դաշնուած, կը հեռանանք, ստանելով մեզ հետ նահատակուողներէն մէկուն՝ Տիգրանի եղբայրը, որ հակառակ ոստիկաններու հարցապնդումին, կրցած էր սառնասրտութեամբ դիտել իր անուշիկ եղբօր յօշոտուած դիակը, և թողլով մեր ետին մեր սիրելիներու, մեր հոգիներու, մոր սուրբերու հոգակոյտը, Տալիպ էֆ.ի տան լուսամուտներուն հանդիպակաց լերան գերեզմանատան կողքին վրայ, մայրենի ծոցը, մեր անխոս շրթունքներու պերճախօս լռութեան ներքեւ, մեր սրտի ծաղիկներու ամենանուիրներովը պսակուած...։

Օրհնեա՛լ ըլլայ իրենց և իրենց նմաններու սուրբ յիշատակը։

ՏԻԳՐԻՍ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Ֆրանսկնպլաղ, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան լրագիրը, Սերպիոյ շրջաբերական հեռագրին վրայ խօսելով կ'ըսէ.—«Սերպիոյ շրջաբերական-հեռագիրը յատկանշողը անոր մթին ու մանուածապատ խմբագրութիւն է։ Ամբողջացման կարօտ է, մանաւանդ թէ կը մոռնայ խօսելու Սերպիոյ սպառազինութեանց վրայ, որոնք հինգ ամիսէ ի վեր մեզի դէմ ուղղուած են։ Ամէն բանէ առաջ պէտք է յստակ ըլլայ այն տեղը ուր կը խօսուի առկախ վէճերու կարգադրութեանը վրայ։ Սերպիա այլ եւս իր յաւակնութիւնները ուղղակի մեզի դէմ չըներ, այլ իր «դատ»ը, որ ճշդիւ չի պարզեր, կը յանձնէ տէրութեանց՝ այսինքն եւրոպական դեսպանախորհուրդի մը։ Արդ, դեսպանախորհուրդ մը, որուն առջեւ Պոսնայի խնդիրը պիտի տարուի, հաւանօրէն Սերպիոյ ուղած վիճակի մէջ՝ այսինքն իբրեւ տակաւին չկարգադրուած խնդիր մը, մեզ համար անհասկնալի է կամ գէթ անընդունելի։ Պոսնայի խնդիրը նիւթապէս կարգադրուած է Թուրքիոյ հետ մեր համաձայնութեամբ։ Պերլինի դաշնագրութիւնը ստորագրող տէրութիւնները, որոնք բնաւ չմերժեցին կցման իրաւունքին, Սերպիոյ ուղածին համաձայն որոշում մը պիտի չտան, այլ միայն իրենց վճիռը պիտի արձակեն վերջնական հանգամանքին համար մեր կատարած միջազգային իրաւունքի գործին։ Այս պայմաններուն մէջ չի հասկցուեր թէ ինչու Սերպիա ուղած է նուաղցնել հոդային պահանջումներէ իր հրաժարման արժէքը, այն խուսափողական կոչով զոր կ'ուղղէ Պերլինի դաշնագրութիւնը ստորագրող տէրութեանց։ Այդ կէտէն դատ, սակայն, սերպիական ծանուցագիրը ընդհանուր կերպով սա տպաւորութիւնը առաջ կը բերէ թէ իր նուազ յստակ ու խուսափողական լեզուին հակառակ, կարելի է սերպ կառավարութեան բարեացակամութեանը նման բան մը տեսնել միւս անոր մէջ և կարելի է իրրեւ բաղձանք մը նկատել բանակցութեանց սկզբնաւորութեան մը համար։ Իրաւ է որ ծանուցագիրը վճռական բան մը չըսեր գործին նկատմամբ։ Միւս կը ապասնէ որ Սերպիա պատասխանէ մեր որոշ պահանջումներուն համար։»

—Աւստրիոյ Հորդորարանին մէջ Պոսնայի հունգարական հողագործական պանքային մէկ քանի առանձնայնորհումներուն դէմ ներկայացուած ստիպողականութեան բանաձեւին վրայ վիճարանութիւն կատարուած միջոցին, ընկերվարական Պ. Ռէյնէր պարզելով Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Սերպիոյ յարաբերութիւնները ստորագրող տէրութեանց։ Ինչպէս Պոսնայի հունգարական հողագործական պանքային մէկ քանի առանձնայնորհումներուն դէմ ներկայացուած ստիպողականութեան բանաձեւին վրայ վիճարանութիւն կատարուած միջոցին, ընկերվարական Պ. Ռէյնէր պարզելով Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Սերպիոյ յարաբերութիւնները ստորագրող տէրութեանց։ Ինչպէս

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԸ

Երեսփ. Ժողովին այսօրուան նիստին մէջ հետեւեալ հարցապնդումները պիտի ըլլան.—Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութենէն՝ Պրուսայի ելեկտրաշարժ թրամուէյներուն, Պաղտատի խճուղիին, Էնկիւրիի երկաթուղիին, Էրէյլիի ածուխի հանքերուն և Երկրագործական Պանքային նկատմամբ։ Պատերազմական նախարարութենէն՝ զինուորագրութեան օրէնքին համար։ Շէյխ-իւլ-Իսլամէն՝ Շերիի դատարաններու մասին։ Ներքին գործոց նախարարութենէն՝ Էէրսիի աւազակներուն, Ափրիկեան Տրիպոլիս-Սինաեան հեռագրելին, Հիճազի մէջ անդորրութեան և Մէքքէի ջուրի ճամբաներուն հանդանակութեանը մասին։ Ելմտ. նախարարութենէն՝ Էէօթահիայի կապերտի գործատեղիներու գործաւորութիւնին, Սէօքէի մէջ Էլիսա պէյէն առնուած ագարակին, Ելմտ. նախարդ նախարար Զիա փաշայի անպաշտօն վիճակի թոչակ սահմանուելուն և Ելմտ. գանձուն դրամով գնուած շէնքերուն նկատմամբ։ Իվդաիի նախարարութենէն՝ նախկին Եպարքոս Ֆէրիտ փաշայի ապարանքին և Մահլիւլաթէն պալատ առաջին քարտուղար Ճէվատ պէյի տրուած ագարակներու մասին։ Դատական նախարարութենէն՝ փաստաբանութիւնի վկայական ունեցողներու յատկացուելու մասին։

ՁԱՐՈՆԻ ՔՈՒՆԻ ԻՇԽԱՆԸ

Ձարոնի Քունի իշխանը, որ Կ. Պոլիս կը գտնուի, երէկ Սուլթանին ներկայացաւ։ Երէկ ժամ 5ին իշխանը ու հետեւորդները, պաշտօնական համազգեստով և պալատական կառքերով Բերա Բէյլէն Եղլդզ գացին՝ իրենց հիւրամեծարին՝ գնդապետ Մէհմէտ Ալի պէյի առաջնորդութեամբ։ Իշխանին գտնուած կառքին ետեւէն ու առջեւէն կ'երթային նիզակաւոր հեծելազօրքեր։ Իշխանը առաջնորդուեցաւ պալատն հիւրասենեակը, ուրկէ դիտեց Սէյլամլիքի արարողութիւնը։ Հիւրասենեակին մէջ պատուասիրեցան շաքարեղէններով, բաղաններով, թէյով ու սիկառէթով։ Սուլթանը Համիտիէ մզկիթէն պալատ դառնալէն ետքը կայս. Իրատէով զօրանդէս մը կատարեցին Սէյլամլիքի ներկայ եղող զինուորները։ Իշխանը հիւրասենեակէն դիտեց, ուր ներկայ էին նաև պատերազմական ու ծովային նախարարները և արարողապետը։ Սուլթանն ալ պալատն վարի յարկի պատուհանէն դիտեց զօրանդէսը։ Հոն ներկայ էին նաև կայսրազուն իշխան Պիւրհանէտտին էֆ., արտաքին գործոց նախարարի փոխանորդ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան և պալատական պաշտօնատարներ։ Զօրանդէսը աւարտելէ ետքը, իշխանը ու հետեւորդները, արարողապետին առաջնորդութեամբ Սուլթանին ներկայացան։ Իշխանը իր հետեւորդները ներկայացուց Սուլթանին։ Ամենքն ալ արժանացան կայս. մեծարանաց։ Յետոյ իշխանը ու հետեւորդները դացին Մէրասիմ Տաիրէսին, ուր քիչ ետքը Սուլթանը դնաց և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ իշխանին։ Այդ տեսակցութեանց ներկայ էր արտաքին գործոց նախարարի փոխանորդ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան։ Իշխանը ժամ 9ին Բերա Բէյլէս վերադարձաւ։

—Սուլթանը ականակուռ Օսմանիէ պատուանշան տուաւ Քունի իշխանին և զանազան պատուանշաններ՝ հետեւորդներուն։

—Իշխանին ի պատիւ պալատն մէջ սեղան մը պիտի տրուի։ Երեքշաբթի օրը Աթէնք պիտի ուղեւորի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ռուսիոյ ու Թուրքիոյ միջեւ վերջերս բանակցութեանց յապաղելուն պատճառ եղած է՝ պատերազմական տուգանքը դրամագլուխի վերածելու մասին ընդունուելիք տոկոսին քանակութիւնը։ Ռուսիա հարիւրին չորս կ'առաջարկէ և Թուրքիա ալ չորսուկէս։ Օսմ. կառավարութիւնը, այդ դժուարութիւնը հարթելու համար, հրահանգ տուած է արտաքին գործոց նախարար Ռիֆաղ փաշայի։ Ռուսիոյ առաջարկութիւնը եթէ ընդունուի, պուլկարական հատուցումը՝ 125 միլիոն ֆր. զեղչուելէ ետքը, Օսմ. կառավարութիւնը դեռ մէկուկէս միլիոն ոսկի պիտի հատուցանէ Ռուսիոյ։

—Պուլկարական Տրովնիֆ լրագիրը ստոյգ աղբիւրէ առնելով կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ ու Թուրքիոյ համաձայնութիւնը ստորագրուելու վրայ է, ուրկէ ետքը Պուլկարիոյ անկախութիւնը պիտի վաւերանայ։

—Եհեմի Կազէդա կ'ըսէ թէ բանակցութեանց կատարիչը մեծ դժգոհութիւն պատճառած է Պուլկարիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ, ուր կ'ըսուի թէ խնդիրը ժամ առաջ եթէ չկարգադրուի, պուլկար բանակները պիտի չկրնան կենալ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ.—

Երեսփ. Ժողովին յանձնաժողովը, նկատողութեան առնելով երեսփոխաններու ոմանց ծրագիրը՝ պետական Խորհուրդը ջնջելու համար, որոշեց օրէնսդիր ճիւղէն զատ միւս բոլոր ճիւղերը ջնջել։

ՄԱՆԵՏԳՈՒՆԻՍ.—

Սոֆիայէն առջի օրուան թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ.—Մակեդոնիայի և Էսիրէպի արհեստապետութեանց քոմիտէին յայտարարութիւն մը կը հրատարակէ՝ ծանուցանող թէ Թուրքիոյ մէջ պուլկար տարրին տխուր կացութիւնը ոչ է փոփոխութիւն չէ կրած. ուստի կը հրաւիրէ Էսիրէպի Մակեդոնացիները կերակի օրը կատարուելիք գումարումի մը՝ խորհրդակցելու և այդ մասին որոշում մը տալու համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ.—

Երէկ Ֆաթիհի մզկիթին մէջ միդիկի մը կազմեցին տասը հազար Իսլամներ, մեծ մասամբ կրօնականներ ու կրօնական ուսանողներ՝ բողոքելու՝ Պուլկարիոյ և Արեւելեան Բումելիի մէջ Պուլկարներուն կողմէ Իսլամներուն հանդէպ գործուած հարստահարութեանց դէմ։ Բանախօսութիւններ արտասանուեցան։ Երկու բողոքագիրներ պատրաստուեցան, որոնց մէկը, այսօր, Եպարքոսին պիտի տրուի և միւսն ալ Երեսփ. Ժողովին։

ՍԵՐՊԻԱ.

խնդրած ըլլալով Սելանիկէն անցընել օտար երկիրներէ իր գնած ռազմամթերքները, Բ. Դուռը պատերազմական պաշտօնարանին զրկեց ատոնց ցուցակը։

ՍԵԼԱՆԻԿԻՆ

առնուած լուրի մը նայելով Թեսալիացի և Թուրքեւսերպ սահմանագլուխին վրայ Օսմ. կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է՝ պէտք եղած ատեն զօրաբաժին մը ուղարկելու համար։

ԵՐԵՒԱՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.—

Կ. Պոլսոյ երեսփոխանական ընտրութեան համար Օսմ. Միութեան ու Յառաջդիմութեան Քոմիտէին և ազատական կուսակցութեան մէջեւ բանակցութիւններ կը շարունակուին։ Նաեւ կ'աշխատուի երկու կուսակցութեանց գործակցութիւնը առաջ բերելու թէ՝ Խորհրդարանին մէջ և թէ դուրսը։ Օսմ. Քոմիտէին պատուիրակներն են Երեսփ. Ժողովին դեր-ատենապետ Թալաթ պէյ ու Պաղտատի երեսփոխան Իսմայիլ Հագգը պէյ, որոնք երկու անդամ տեսակցեցան ազատական կուսակցութեան պատուիրակներուն հետ։ Յաջորդիկայ շաբթու երրորդ տեսակցութիւնը մըն ալ պիտի կատարուի և յուսալի է որ համաձայնութեան հիմերը վերջնականապէս սահմանուին, թէեւ Օսմ. Քոմիտէին առաջարկութիւնները չատ ծանր և երկար ու լուրջ վիճաբանութեանց կարօտ կը նկատուին։ Կ'ըսուի թէ Օսմ. Քոմիտէն է որ նախաձեռնութիւն ունեցած է՝ ազատական կուսակցութեան հետ համաձայնութիւն մը գոյացնելու։

Պ. ԲՈՒՐԷԼ ՏԷ ՊՈՆՏԻՆԻՆ ՄԱՒԸ.

Ցաւօք կ'իմանանք թէ Լա Թիւրի լրագրին տնօրէնին հայրը՝ Պ. Բոմբէ տէ Պոնտինի յանկարծամահ եղած է առջի գիշեր։ Մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնենք մեր պատուարժան պաշտօնակցին։

ՀԱՒԲԵՆԱՐԻ

գաւառը Վանայ նահանգէն բաժնելով անջատ գաւառի մը վերածելու մասին Եպարքոսին ուղղուած հեռագիր մը ներքին գործոց նախարարութեան յանձնուեցաւ։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ

ոստիկանութեան Տնօրէն Նիազի պէյ, որ Կ. Պոլիս կը գտնուի, առջի օր ատատակէս ծեծեց Օսման անուն մարդուն վաճառող մը, որ հարիւր փարայի առնելիքը ուզած էր։ Նիազի պէյ, կ'երեւայ թէ ինքզինքը տակաւին բռնակալութեան շրջանին մէջ կը կարծէր, քմահաճ կերպով ուզածը ընելու։ Խեղճ Օսմանի դարմանի կարօտ ըլլալով, հիւանդանոց ղրկուեցաւ։

«Լ. ՀԷՐԷԼՏ» ՈՒ «ԹԱՆԻՆԻ».—

Թանինի մէջ հետեւեալը կը կարդանք.—«Իկդեդի և Մրցցիի միջեւ Լոնտոնի մէջ տեսակցութեանց մասին մեր գրածներուն վրայ սա հեռագիրը ստացանք Լոնտոնէն.

«Ձեր թերթին 211, 212 և 217 թիւերուն մէջ յայտնուած հաւանականութեանց մասին խօսիլ կը բողոքեմ։ Մանրամասնութիւնները պիտի ստանաք։ Իզզէդ»

«Այս հեռագրէն բան մը չհասկցանք։ Տեսնենք թէ ի՞նչ պիտի ըլլան գալիք մանրամասնութիւնները։»

Բ. ԴՐՈՒՆ ՄՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.—

Կ. Պոլսէն երկուշաբթի օրուան թուականով հետեւեալը կը գրեն Էնճէբանճանս Պէլթի.—«Բ. Դուռը մտահոգութեան մէջ է թէ մի՛ գուցէ Սերպիոյ ու Սեւ Լեռան համար Թուրքիայէն փոխարինութիւններ պահանջուին՝ մինչեւ Ադրիական ծով երկաթուղի մը չինելու և կամուրջ եղանակով մը։ Բ. Դուռը այդ մասին դիմում մը պիտի ընէ։»

ՍԻՒԱՄԻ

թագաւորին եղբօրորդին, որ Կ. Պոլիս կը գտնուի, երէկ Սէյլամլիքի արարողութիւնը դիտեց և յետոյ Սուլթանին ներկայացաւ։

ԲԱՆՏԻՐ.—

Երէկ կատարուեցաւ ընկերական կրթութեան Ընկերութեան բացումը Զէնպէրլի Թաշի կողմը՝ Ամրփաշայի ապարանքին մէջ։ Բացումը կատարեց պետական Խորհուրդին անդամ Մուսթաֆա պէյ՝ ճառ մը արտասանելով։ Ներկայ էին Ծերակոյտին նախագահ Սայիտ փաշա, ծերակուտականներ, երեսփոխաններ, դեսպանատանց թարգմաններ և այլն։

ՀԱՆՏԵՍԱՒՈՑԹ.—

Երէկ գիշեր Բերա Բէյլէսի մէջ սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ Օսմ. Քոմիտէին և բանակին ու նաւատորմին։ Ներկայ էին նախարարներէ, ծերակուտականներէ ու երեսփոխաններէ ոմանք և այլն։

ՄԱԼԽՈՒՈՍԻՆ

վարչութիւնը Անգլիայէն 44,000 ոսկիի երկու չոգենաւ գնեց կղզիներու գիծին համար։ Հիմակուան չոգենաւներէն աւելի մեծ են և ժամը տասնըութ մղոն արագութիւն ունին։

ՊՏԱԿԵՐԴՈՒՆԻՆ

շրջակայ թէմէր Պուրկազ գիւղին մէջ, երէկ, Արնաւուտ Պէտրի անուն անձ մը անծանօթ մարդու մը կողմէ սպաննուեցաւ դաշոյնով։

ԶՐՕՍԱՆԳՐՋԻՆԵՐ.—

Անգլիական չոգենաւով մը երէկ Կ. Պոլիս ժամանեցին անգլիացի, ամերիկացի ու գերմանացի երկու հարիւր զբօսաշրջիկներ, որոնք երէկ դիտեցին Սէյլամլքի արարողութիւնը։

ԱՇԵՍ ԴԻՇԵՐՈՒԱՆ ՓՈԹՈՐԻԱԸ.—

Այս գիշեր, առտուան դէմ, տեղի ունեցած փոթորկին ատեն կայծակ իջնելով ամբողջովին փլցուց Արնաւուտքէօյի մզկիթին մինարէն։

ՎԻՆԼԻ ՊԱՆԷՌ ՖԷՐՄԱՆԵՆԻ

անօրէնութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ Բերայի ճիւղին գրասենեակը պիտի բացուի մարտ 2/15ին։ 5—4

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Ցատկանշական էր երէկի Ազգ. Ժողովին ընծայած երեւոյթը։ Հայաստանի ծանր-բարկիր կացութիւնը այլայլմէ բրած էր մեր երեսփոխանները։ Պարգեւ էֆ. Փափազեանի առաջարկին ընթերցումէն յետոյ բոլորն ալ աղմկայարոյց շարժումով այդ խնդրին վիճաբանութեան առաջնութիւնը պահանջեցին. օրակարգը չրջեցաւ։ Բայց Հայաստանի բարենորոգումներուն այս հարցը չորս ամիսէ ի վեր չէ արդէն որ կը գտնուի այդ սեղանին վրայ. երեսուն տարուան հարցապնդում մըն է, որ իր վերջնական լուծումը չէ գտած՝ նոյն իսկ Սահմանադրական ընդհանուր բէժիմի մը տակ։ Նկատեցի որ ի՛նչպէս երէկ մեր բոլոր երեսփոխանները խորասոր կ'ապրէին ցաւը իրենց Հայաստանի եղբայրներուն։ Ատիկա յուզիչ էր ու հոյակապ։ Հայ տառապանքը պահ մը հեւաց հոդ սփոփարար հեւքով մը, վասն զի սփոփանք է այն հառաչը որ հիւանդի մը ճնշուած կուրծքէն կը թռչի։ Զէ՛, ա՛լ կարելի չէր հանդուրժել, պէտք էր դիմել կառավարութեան կամ Օսմ. Երեսփ. Ժողովին գերագոյն, ուժգին ու խիզախ դիմումի մը համար, պուռալու համար որ ա՛լ կ'օգտէ՛, կ'օգտէ՛, կ'օգտէ՛։

Այս զգացումին համաձայնաւոր մրրիկէն տարուած՝ ամբողջ Ժողովը պատրաստ էր կարծես առնելու այդ վճռական քայլը, երբ անա մէկէնմէկն բարձրացաւ խոնարհութեան, բանականութեան, կշռադատութեան և տրամաբանութեան անդորր և սուր ձայնը։ Զորապին ձայնը։ Ան խօսեցաւ, երկարօրէն, պայծառ ու գլգլացող ու հեզասահ ինչպէս վտակի մը ջուրը՝ զոր հովի հարուած մը մերթ կը վրդովէ ու կ'ուռեցնէ, խօսեցաւ ինչպէս մինակ այդ տարօրինակ մարդը գիտէ խօսիլ, շեշտը մերթ խռովուած, մերթ տիրական, մերթ ողորմելի, մերթ չոյանքոտ։ Զգացումով թրթռացող, ցաւով տանջուած և, ամէն ծայրայեղութեան կարծես պատրաստ իր պաշտօնակիցները, լուռ ու մունջ մտիկ ըրին այդ ձայնին, կախուած այդ շրթունքներէն, նախ զարմացած ապշուածներ ցուցնելով յանդգնութեանը այդ մարդուն որ՝ կառավարութեան մօտ նոր և զօրաւոր դիմումի մը գաղափարին դէմ կ'ելլար, ջուրը ձգել ուզելով այդ առաջարկը։ Բայց այն չափով որով այդ անրսպառ ակէն կը բխէին փաստերը, ապացուցումները, պատճառաբանութիւնները, կուռ և անառարկելի, շուրջանակի դէմքերը կ'անդրադրձէին, աչքերուն հուրերը կը նուազէին, ու խաղաղութիւն մը կը տիրէր ամէն կողմ դեռ քիչ մը առաջ ազմուկով որոտացող այդ սրահին մէջ։ Ու երբ ան դադրեցաւ, ամէն մարդ ընկրճուած և մտածելու ճամբուն մէջ՝ շարժում մը չկրցաւ ընել, մինչդեռ բոլորի մրրիկ մը պայթելու էր։

Այո, Զօրապ դէմ խօսեցաւ կառավարութեան մօտ նոր քայլ մըն ալ առնելու առաջարկին, և շատ իրա՛ւամբ։ Ինչ պիտի պատասխանէր կառավարութիւնը եթէ այդ ծրագրուած դիմումը ըլլար։ «Ահա ճիշդ այդ նպատակով Ինչիչ Ցանձնաժողովն մը կը ղրկուի կոր. համբերեցէք և անոր արդիւնքին սպասեցէք։»

Ու Զօրապէն յետոյ ուրիշ երեսփոխաններ այդ բիզը պաշտպանեցին, ու Ժողովը, հնազանդ տրամաբանութեան ձայնին, համակերպեցաւ ու խնդիրը յղուեցաւ Ատենապետներու Ժողովին։

Եւ ահա թէ ինչպէս մարդ մը միս միայնակը կրնայ ամբողջ Ժողովի մը տրամադրութիւնը յեղաշրջել և տրամաբանութեան ու շրջահայեցութեան ճամբուն մէջ դնել։

ԵՐՈՒԻԱՆ

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՕՐԱԿԱՐԳԷՆ ԵՐԿՈՒ ԽՆԴԻՐ ՎԵՐՑԱԾ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը երէկ նիստ գումարեց ժամը 8ին Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ Նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբազանին։

Ատենապետը նախ ներկայացուցեց Տեղապահ Սրբազանին պաշտօնը, որ պատասխանելով շնորհակալութիւն յայտնեց։ Յետոյ կարդացուեցաւ բանաւոր պատճառներով բացակայող երեսփոխաններու գրերը։ Ժողովը ընդունեց Եփրեմ Իրբանոսեանի և Արամ Ֆնտրգլեանի հրաժարականները։ Յետոյ կարդացուեցաւ Բաղաք. Ժողովէն եկած գիր մը, որով կը յայտարարուէր թէ Սամսոնցիայէն ազգ. երեսփոխան ընտրուած էր Գաբրիէլ Նորատունկեան, կիւրինէն՝ Միսաք Գոչունեան և Տիգրանակերտէն Տիգրան Նագաչեան, իսկ վախճանեալ Տ. Սահակ քհ.ի տեղ Տ. Արսէն վրդ. Վեհունի։ Ժողովը օրինաւոր գտաւ և վաւերացուց։ Ժողովը ընդունեց Երուանդ Գարաեանի Երուսաղեմի Քինչիչ Ցանձնաժողովոյ անդամակցութենէն տուած հրաժարականը։ Աղասի Աղաեան կը հարցնէր գրով մը թէ ինչո՞ւ մինչեւ հիմա պիւտճէն չէ եկած Ժողովին։ Տնտես. Խորհուրդին կողմէ Մերոյա Մսերեան պատասխանեց թէ մինչեւ 15 օր պատրաստ կ'ըլլայ և կը ղրկուի։ Ժամը 8.20ին տեսնապետը յայտարարեց թէ 71ի մեծամասնութիւնը գոյացած է։

Ատենապետը յետոյ կարդաց նախորդ Պատրիարքի Քինչիչ Ցանձնաժողովին մէկ պաշտօնագիրը որով կը խնդրէր Ընդհ. Ժողովէն իրեն յանձնել Օրմանեանի պաշտօնավարութեան միջոցին եղած տեղեկագիրները և զանազան վաւերագրեր, որոնց պէտք ունի ինք, իր քննութիւնները առաջ տանելու համար։ Այս առթիւ քննիչ յանձնաժողովը կը խոստանար նոյն ատենագրութիւնները կնիքի տակ և անձնամիսելի պահել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Ժողովը որոշեց յանձնել։

Յետոյ կարդացուեցաւ երեսփոխան Սարգիս էֆ. Սուլթի մէկ նամակը որով չորս առաջարկութիւններ կ'ընէր. Ա.—Թէ ինչո՞ւ մինչեւ այժմ Ազգ. Հիւանդանոցը անկերպարան վիճակի մը մէջ ձգուած է և կանոնաւոր հոգաբարձութիւն մը ընտրուած չէ։ Բ.—Ինչո՞ւ կարդ մը Վիճակներ, ինչպէս Ռումանիա և Պուլկարիա իրենց ուրոյն Առաջնորդը և կազմակերպութիւնը չունին։ Գ.— Նախորդ Տեղապահին պաշտօնավարութեան միջոցին տրուած նպաստներուն հաշիւները ի՛նչ եղան։ Դ.— Երուսաղէմի խնդրոյն առթիւ ինչո՞ւ Ժողովին հարկ եղած բացատրութիւնները չեն տրուիր ու չեն պարզուիր, և ո՞վ պիտի ըլլայ պատասխանատուն երբ աւելի տխուր լուրերու արձագանգներ հասնին։ Ե.— Գրասենեակին ամէն օր զինուորական տուրքի և զինուորագրութեան խնդիրներ կը հասնին և Բաղաք. Ժողովը հրանդ կուսայ գաւառները որ բողոքին Խորհրդարանի նախագահին, և սակայն վարչութիւնը ի՛նչ կ'ընէ հոս, այդ խնդրի մասին, որպէս զի մի դուցէ իր տուած հրահանգին հետեւանքով խռովութիւններ և ընդհարումներ ծագին։

Գարաեան էֆ. իբրեւ Բաղաք. Ժողովոյ անդամ պատասխանեց թէ առաջիկայ նիստին վարչութիւնը իր գրաւոր պատասխանը պիտի բերէ։

Յետոյ Պարգեւ էֆ. Փափազեան կարդաց իր մէկ առաջարկը, ուր կարգ մը նկատելումներէ վերջ կ'եզրակացուէր թէ քանի որ մինչեւ այժմ հակառակ սահմանադրական կարգերու՝ Հայաստանի մէջ թալանը, հարստահարութիւնը և հին բէժիմը կը շարունակեն, նկատելով որ կառավարութիւնը հիմնական բան մը չէ բրած մինչեւ այսօր և միայն խօստումներ եղած են և Հայաստանցի խեղճ հայուն ուղղած օրհասականի աղաղակները անլսելի կը մնան, նկատելով որ դեռ մինչեւ այսօր քննիչ յանձնաժողովը ճամբայ իսկ ելած չէ, նկատելով որ Պատրիարքարանը ամէն կարելի դիմումները բրած է և այլ եւս ոչ է տեղ դիմում չի կրնար ընել և նկատելով մանաւանդ որ Հայաստանցիին ինչքի, պատիւի և կեանքի ապահովութեան այս հարցը կենսական խնդիր մըն է, առաջարկեց որ նոր և ազդու դիմում մը բլլայ Օսմ. Խորհրդարանին մօտ՝ Գերիշխանութեամբ Տեղապահ Սրբազանին։

Հմայեակ եպս. պատասխանելով ըսաւ թէ՝ ինք երեք ու կէս ամիսէ ի վեր այդ խնդիրը ներկայացուցած է արդէն և առաջարկեց որ անմիջապէս յանձնաժողով մը կազմուի յիշատակագրի մը պատրաստութեան համար, նկատողութեան առնելով խնդրին ստիպողականութիւնը։

Ներկաները ձայնակցեցան և որովհետեւ Ժողովը նոյն միջոցին օրին. մեծամասնութիւն ունէր, Ատենապետը յայտարարեց թէ՝ Ժողովին որոշումով, օրակարգին իբրեւ առաջին խնդիր վիճաբանութեան պիտի ենթարկուի Հմայեակ եպս.ի առաջարկը և անոր անմիջապէս պիտի յաջորդէ «մեծամասնութեան խնդիրը»։

Վ. Թէմիեան.— Լիովին համակարծիք եմ որ առաջնութիւն արուի Հմայեակ Ս.ի առաջարկին. բայց աւելի կարեւոր խնդիր մըն ալ կայ։ Վարչութիւնը պիտի այդ խնդիրը նկատողութեան առած է և չատ սերտ կապ ունի անոր հետ այս խնդիրը։ և երբ այժմ հոս կուգայ այս հարցը, նախ Վարչութեան կողմէ պէտք է տեղեկանանք թէ ի՞նչ եղած են մինչեւ այժմ իր ըրած ձեռնարկները։ Վարչութիւնը որ գործադիր իշխանութիւնն է, պէտք է լուսաբանութիւններ տայ, յանձնաժողովի մը ընտրութեան ձեռնարկելէ առաջ։

Վ. Մանուկեան.—Արդէն Վարչութիւնը ասկէ առաջ երկու անգամ այս խնդրոյն առթիւ եղած հարցապնդումին պատասխանած է. յանձնաժողովը պէտք է ընտրել, անոր անդամակցութեան կոչելով նաեւ Բաղաք. Ժողովին անդամներէն։

Խ. Սիմսոնեան.— Հմայեակ եպս.ի առաջարկը նախ կարդանք և երբ տեսնենք թէ՝ արդէն Վարչութիւնը զբաղած է անով, այն ատեն դարձեալ Վարչութեան կը ղրկենք։

Կարդացուեցաւ Հմայեակ եպս.ի առաջարկը որ արդէն յայտնի է և որ հետեւեալ կերպով կը սկսի. «Օսմ. Խորհրդարանի բացման օրերը կը մօտենան...»։

Պ. Փափազեան.—Ժամանակ անցընելու չէ, և այս երեք չորս ամսուան միջոցին, երբ Բարլամէնդը դեռ պիտի չարունակէ գումարել իր նիստերը, ամուլ չանցընենք մեր օրերը։

Որոշուեցաւ վիճաբանութիւնը փակել և ձեռնարկուեցաւ 7 հոգիէ բաղկացեալ յանձնաժողովի մը ընտրութեան։

Ատենապետը յայտարարեց թէ ներքին կանոնագրքին Էրդ. գլխուն 5րդ հատուածին տրամադրութեան համաձայն Ցանձնաժողովին ընտրութիւնը կը կատարուի սրբագրուած ցանկի մը վրայէն որպէս զի քուէները չցրուուին։

Դիւանը առաջարկեց հետեւեալ եօթը անձերը՝ Տ. Հմայեակ եպս. Դիմաքսեան, և Գր. Զօրապ, Պետրոս Հալաճեան, Համբարձում Մուրատեան, Վ. Մանուկեան և Տաղաւարեան։

Գր. Զօհրապ (որ պատճառաբանեալ հրաժարականը տուած էր) բացատրեց իր պատճառները սապէս.—Հայաստանի Նահանգներուն վիճակը ո՛ր աստիճանի սրսպարծ ըլլալը այսօր օտարներէն անդամ կ'ընդունուին և կը ճանչնան։ Ամէնքս ալ կ'ընդունինք որ դառն է Հայաստանի վիճակը և կսկծալի։ Խորհրդարանին և կառավարութեան դիմում բնելը կը հասկնամ, որովհետեւ ատիկա մեր իրաւունքն է. բայց կը կարծենք որ մինչեւ հիմա Հայոց Պատրիարքը, Պատրիարքարանը և Վարչութիւ

կանացան։ Նկատեցէք որ մեր Ազգ. Պարլիարքարանը երբ իր հրամանները չի կրնար պէտք եղած կերպով իսկ գործադրել Հայաստանի այդ հեռաւոր անկիւններուն մէջ, նոյն իսկ Երուսաղէմի մէջ, ի՛նչպէս կառավարութիւնը օրը օրին կրնայ այդ ամէնը ընել։ Հաւատացէ՛ք եւ կը մերժէի եթէ ինծի այսօր առաջարկէին ներքին գործոց նախարարութիւնը, այնքան դժուարին է ու ծանրաբեռնուած։ Հետեւաբար մեր դիմումը գործնական հանգամանք մը ունենալու է որ արժէ։ Եթէ մեր այսօրուան ընարելիք յանձնաժողովը կարենար ծրագիր մը ունի, ես յօժարակամ կը նուիրեմ իմ աշխատութիւնս երբ մանաւանդ բացատրուի ամփոփ ձեւով մը թէ ի՛նչ են մեր պահանջումները։

Հմայեակ եպս.— Շատ չնորհակալ եմ թէ Խորհրդարանի հայ անդամներուն և թէ Քաղաք. Ժողովի աշխատութիւններէն։ Բայց մենք շատ մը խնդրանքներ ունինք. ամէնէն շատ նեղուողը մեր Ազգը եղած է։ 300,000 Հայեր զոհ տուինք. մեր ընելիք դիմումը բարենորոգմանց խնդրին համար է որ չատ հին է։ Ո՞ւր է Հայոց հողային հարցը. ո՞ւր է հաւասարութիւնը. ինչու դեռ կը մնայ համիտիէ գուռդը։ Վարչութեան ըրածները օրուան խնդիրներու մասին են. ո՞վ կրնայ մեզի ապահովել թէ վաղը չարդ մը չըլլար։ Ես կը կրկնեմ որ յանձնաժողովը պէտք է կազմուի, և երբ կազմուի, ես իմ ծրագիրս կը ներկայացնեմ։

Իսկ Հորոյ և Արամեանց առաջարկեցին որ սպասուի ժամանակ մը, տեսնելու համար թէ կառավարութիւնը ի՛նչ պիտի ընէ։ Իսկ Պետրոս էֆ. Հայաձեան համամիտ գտնուեցաւ Հմայեակ եպս.ի առաջարկին, հրաժարելով սակայն յանձնաժողովին անդամակցութենէն։ Տաղաւարեան առաջարկեց որ 15 օր սպասենք, քանի որ Խորհրդարանը ձեռք առած է խնդիրը։ Համարձակում Օրյաձեան եւս մերժեց անդամակցիլ նոյն յանձնաժողովին։

Ցարուբիւն Շահրիկեան.—Հարցը կարեւոր է. մենք չենք կրնար սահմանադրական երկրի մը մէջ նոր բառամէնդ մը չմնել։ Հետապնդումը պէտք է կատարել, բայց թէ այդ հետապնդումները պէ՞տք է կատարել ներկայ ձեւով և ծայրայեղ միջոցներով. օրէ՞նք է այդ ձեւ կատարելը։ Պէ՞տք է երթանք և յանուն հայ Ազգին բանք — «Բարլամէնդ, գո՛ւն ունեցի խօսացածներդ չես կատարեր. այլեւս խօսք չենք ուզեր, այլ գործ»։ Նկա՞ծ է սակայն բոլէն այդ բանը անելու. ո՛չ կարծեմ։ Իսկ Տաղաւարեանի բածը թէ՝ պէտք է տասնչինգ օր եւս սպասենք, ատիկ կը կարծեմ որ ճարպիկ միջոց մըն է այժմէն հայ Ազգը ներկայացնող այս Ընդհ. Ժողովէն հաւանութիւն մը առնել սպասելու և յետոյ տարիներով խաղցնել։ Ատո՛վ կը փրկուի Հայաստանը. պէտք է ուրիշ պարտաւորեցնել վարչութիւնը որ ընէ՝ ինչ որ հնարաւոր է. և երբ վարչութիւնը օր մը գայ և ըսէ թէ՝ «Ըրի՛նք ինչ որ պէտք էր. բայց բան մը չեղաւ», այն ատեն ըրէ՛ք ինչ որ կ'ուզէք։ Երկու եպիսկոպոս, երեք վարդապետ, չորս քահանայ, երկու բժիշկ և երեք իրաւագէտ կարգելով և բաղկացուցիչներու վրայ նստելով գործ չի լինիար։ (Երկարաւոր ծափեր)։

Գր. Զօհրապ.—Ես այժմ ուրախ եմ որ այս խնդիրը հասկացողներեմբ ըմբռնուեցաւ։ Հայաստանի համար սկիզբէն ի վեր հապճեպ կարգադրութիւններ եղած են։ Հմայեակ եպիսկ.ի առաջարկութիւնն ալ արդէն մեր Քաղաք. Ժողովին ընտրուելէն առաջ առաջարկուած է և այն ատեն այս Ժողովը ըրաւ իր դիմումը և հետեւաբար օրակարգին մէջ գոյութեան իրաւունք չունի այդ հարցը։ Բայց ուրիշ խնդիր մը կայ՝ թէ ո՞ր աստիճան օգտակար եղած է մեր դիմումը և անկրաւ՞ՀՀ է որ նոր դիմումներ ընենք։ Այս խնդիրները կրնան քննուիլ. նախ գիտէք հարկաւ թէ՝ Քաղաք. Ժողովին դիմումները ապարդիւն չմնացին և այսօր Անատոլուի քննիչ յանձնաժողովին խնդիրը Օսմ. Երեսփ. Ժողովի սեղանին վրայ է։ Կայ նաեւ սա հարցը թէ՝ այդ քննիչ մարմինը երբ երթայ, մեզի բաւարարութիւն պիտի տայ. ամենքնիս ալ համոզուած ենք որ այդ մարմինը տարբեր ներով մնալու է վեց նահանգներուն մէջ. քանի որ անկարելի է որ մէկ մարմին մը մէկ տարուն մէջ սպասուած օգուտները տայ. մենք կ'ակնկալենք որ այժմէն այդ մարմինները մէկ քանի հատ ըլլան. սակայն ատիկա ալ մէկէն ի մէկ չըլլար. և յետոյ դրամով կ'ըլլան և մեր կառավարութիւնն ալ դրամ չունի. բայց պիտի աշխատինք որ հեղհեղէ ուրիշ մարմիններ ալ ղրկելու համար։ Գալով նոյն մարմինին տրուած կառավարական ծրագրին, մեզի գոհացում տալու հանգամանքներ ունի՞ թէ ոչ. այդ մասին ալ արդէն ինչ ինչ փոխոխութիւններ առաջարկած ենք և պիտի աշխատինք որ ընդունել տանք և նոյն իսկ պիտի աշխատինք որ երկրորդ յանձնաժողով մըն ալ ղրկենք։

Տեղապահ Սրբազանն ալ խորհուրդ տուաւ որ չանապարենք, որպէս զի սխալ քայլ մը առած չըլլանք առով։

Յետոյ խօսեցաւ Վ. Մանուկեան և բսաւ թէ պիտի է այն կարծիքը թէ՝ մենք մեր այս յիշատակագրով Բարլամէնդին նախատինք մը և Ազգ. Վարչութեան դէմ անվստահութիւն մը ցոյց տուած կ'ըլլանք. բոլորովին տարբեր խնդիր մըն է, ինչ որ պիտի ընէ Ընդհ. Ժողովը։ Մեր ընելիք դիմումը էական բարենորոգումներու համար է և ո՛չ թէ օրը օրին երեւան եկած խնդիրներու մասին։ Եւ առաջարկեց որ Հմայեակ եպիսկ.ի այդ խնդիրը, ըստ ներքին կանոնագրի մէկ յօդուածին տրամադրութեան նախաքննութեան համար ղրկուի ատենապետաց ժողովին։

Հետեւաբար դիւանը հետեւեալ չորս առաջարկները քուէի դրաւ.

Ա. Յանձնաժողով մը պէ՞տք է կազմել թէ ոչ։

Բ. Առաջարկ Վ. Մանուկեանի, որ խնդիրը նախաքննելու համար կ'առաջարկէր Ատենապետաց Ժողովին ղրկել։

Գ. Առաջարկ Տաղաւարեանի որ 15 օր պէտք է սպասել կ'ըսէր։

Դ. Հմ. Արամեանցի որ կ'առաջարկէր յետաձգել ազգ. բոլոր խնդիրներուն և ըստ այնմ ընել պէտք եղածը։

Եւ քուէներու բացարձակ մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ Վ. Էֆ. Մանուկեանի առաջարկը և որոշուեցաւ որ Հմայեակ եպիսկ.ի առաջարկը ղրկուի Ընդհ. Ժողովոյ Ատենապետաց դիւանին։

Տասը վայրկեանի դադարէ վերջ, Ժողովը անցաւ օրակարգի Բ. խնդրին, որ Ազգ. Ժողովոյ մեծամասնութեան խնդիրն էր։

Ատենապետաց դիւանի կազմութիւնը ծանուցուեցաւ և Ժողովը անցաւ օրակարգին, մեծամասնութեան խնդրով զբաղելու համար։ Ատենապետը պարզեց նախորդ նիստին մէջ եղած աղմկալից վիճաբանութիւններուն և քուէարկութեան արդիւնքը։ Այս առթիւ ատենապետը ծանոյց որ Իզմիրլեան Հայրիկի կարծիքը հաղցուցած էր սա խնդրոյն վրայ թէ ի՛նչ պէտք է ընել երբ քուէարկութեան մը մէջ ձայները հաւասար ըլլան։ Ս. Հայրապետը պատասխանած էր թէ ատենապետին քուէն որոշիչ կ'ըլլար։ Յետոյ Զեբաղ էֆ. ատենապետի աթոռէն վար իջաւ, իբր երեսփոխան մասնակցելու համար ժողովին վիճաբանութեանց։ Բ. և Գ. ատենապետները ներկայ չգըտնուելնուն համար, ընդհանուր փափաքի վրայ, Յակոբ էֆ. Գորեան վարեց ատենապետութիւնը։ Մեծամասնութեան խնդրին վրայ վիճաբանութիւն կատարուելէ առաջ, երեսփոխաններուն թիւը համրուեցաւ, որ 70է կը հանէր։ Վիճաբանութիւնը սկսաւ թեր ու դէմ։ Գ. Հմայեակ Արամեանց առաջարկեց մեծամասնութեան խնդիրը մէկդի դնել և օրակարգի ուրիշ խնդրով մը զբաղիլ, որովհետեւ ժողովը չպիտի կրնար մէջէն ելլել։ Գ. Վասապուրական Մանուկեան, որ 71ի կուսակից էր, օրինական տեսակէտներ պարզելով բաւ թէ ժողովին նախագահը, ո՛վ որ ալ ըլլայ, ատենապետէն աւելի գերակշիռ ձայն ունի։ Եթէ ատենապետը ձեռնպահ մնար, այն ատեն որոշիչ քուէն կը մնար ատենապետին։ Բանախօսը յարեց թէ երկու զեղծում կը գործուէր Սահմանադրութեան դէմ. մեծամասնութեան մասին տրուած նախորդ որոշումը բեկանել և յետոյ նախագահին գերակշիռ ձայն չուտնալը։ Գ. Գրիգոր Զօրապ բողոքեց այդ զեղծում բաւին դէմ, և բսաւ թէ առանկ բան չկայ։ Վիճաբանութիւնները տենդոտ կերպով շարունակուեցան ու յաջորդաբար խօսեցան Յովսէփ Գուլումեան, Վահան Թէքէեան, Պարգեւ Փափազեան։ Դիւանին համար ըսուեցաւ թէ իր պարքը չի կատարեր, և ասոր վրայ, Ա. Ատենապետի Հրանտ Ասատուր բեմէն վար իջաւ բարկութեամբ և յայտարարեց թէ ինք կը հրաժարի, եթէ Ժողովը վստահութիւն չունի Մայր Դիւանին վրայ։ Բայց յետոյ գնաց իր տեղը նստաւ նորէն։ Դարձեալ սկսաւ աղմուկն ու ժիսրը. երեսփոխանները կը պոռային կը կանչուռտէին, ու ամենէն աւելի Պարգեւ Փափազեան. Ժողովուրդն ալ կը ձայնակցէր ծափերով ու բացագանչութիւններով։ Գրիգոր Զօրապ, սրանեղած, եւաւ յայտարարեց թէ երեսփոխանները պէտք է յարգանքով խօսէին Ժողովատեղիին մէջ, քանի որ սրճարան չէ ան։ Ու պահանջեց որ անկարգ երեսփոխանները վտարուին։ Զօրապ, որ 71ի կուսակից չէր, նախագահին առատաձեռնութիւնը դէմ խօսեցաւ և պատուական պաշտօն մը նկատեց զայն։ Սահմանադրական սկզբունքներու համաձայն, ատենապետի պաշտօնը բարձր համարեց նախագահի պաշտօնէն։ Նոյնպէս խօսեցան Յակոբ Ագիւեան, Խնդիր Սիմոնեան։ Ազգ. պահուն Վ. Մանուկեան միշտ խօսք կ'ուզէր, բայց դիւանը խօսք չէր տար. ուստի ան առաջարկեց որ իր բողոքը արձանագրուի։ Յետոյ Շահրիկեան, իր կուռ տրամաբանութեամբ, խնդրին վրայ համոզիչ տեսութիւն մը ըրաւ և առաջարկեց նորէն քուէարկութիւն կատարել Ժողովին մեծամասնութեան խնդրին համար։ Բանախօսը Ժողովին համար «յանգգնութիւն» բառը գործածեց, ու Զօհրապ բողոքեց, ըսելով թէ պէտք չէ այդպիսի բառեր գործածել։ Զեբաղ ալ ի նպաստ նախագահի քուէին խօսեցաւ, մինչ ամէն կողմէ քուէ կը պոռային, փափաքելով վերջ տալ անօգուտ վիճաբանութեան։ Զեամբարձ քուէարկութեամբ որոշուեցաւ վիճաբանութիւնը փակել և քուէարկութիւն կատարել։ Երեք քննիչներ նշանակուեցան, քուէարկութեան համար, որ անուանական եղաւ, այսինքն ամէն երեսփոխան բերանացի տուաւ իր քուէն։ Քուէարկութեան արդիւնքը սա եղաւ. 28ի դէմ 38 ձայնով որոշուեցաւ ընդունիլ 71ի մեծամասնութիւնը։ Ու Ժողովը այս անգամ գոհունակ տպաւորութեամբ մը ցրուեցաւ, օրակարգի բազմաթիւ խնդիրներէն զէթ երկուքը թեթեւցուցած ըլլալուն։ Պիտի մաղթենք որ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը ամէն նիստի մէջ ալ այսքան գործունէութիւն ցոյց տար զէթ։

ՆՇԻՏԻՆԵՐՈՒ. Մեր Շէյխ Իսմայիլ առջի օր Սկիւտար երթալով Վեր. Հայրապետին ներկայացաւ և իր յանձնարարագիրը ներկայացնելով, խնդրեց որ Հայ Ազգին գերագոյն հոգեւոր Պետը իր հովանին տարած է նաեւ Եզիտիներու վրայ, քանի որ իրենք համոզուած են և կը հաւատան թէ՝ առանց Հայերուն չպիտի կարենան ո՛չ զարգանալ և ո՛չ ալ քաղաքակրթութեան ճամբուն մէջ մտնել։ Ս. Հայրապետ կարգ մը ծանօթութիւններ տուաւ Եզիտիներու ցեղին, թիւին և անոնց կրօնական ըմբռնումներուն մասին և խոստացաւ Էջմիածին երթալէ վերջ այդ մասին կարեւորը տնօրինել և Եզիտիներու ցեղին ալ հոգ տանիլ, իրրեւ իր հօտը։

ՔԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ.—Քաղաք. Ժողովը երէկ ուշադրութեան առաւ գաւառներէ զինուորական տուրքի մասին հասած նամակները և որոշեց թէ բերանացի և թէ թաքրիրով գրելով կառավարութեան, այն հիման վրայ թէ՝ Հայ Ազգը չի կրնար Օսմ. Սահմանադրութեան տուած իրաւունքներէն և պարտականութիւններէն բաժնուիլ և կը պնդէ անոր սկզբունքներուն վրայ։ Ժողովը մերժեց դարձեալ Բ. ատենապետ Մկրտիչ էֆ. Մանուկեանի հրաժարականը։ Ժողովը օրինաւոր գտաւ Սամաթիայէն Գաբրիէլ Նորատունկեանի, Տիգրանակերտէն՝ Տիգրան Նագաշեանի և Կիւրէնէն՝ Միսաք Գօչունեանի երեսփոխան ընտրուիլը։ Ժողովը վաւերացուց Բերայի և Սկիւտար Ս. Կարապետի Թաղ. Խորհուրդները։ Նոյնպէս Գուզկունճուքի Թաղ. Խորհրդոյ երեք նոր անդամներու ընտրութիւնը վաւերացուց։ Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան հրաժարեալ անդամներուն տեղ նորեր ընտրելու համար, որոշեց յաջորդ նիստին հրաւիրել մնացած անդամները։ Մերժուեցաւ Ելեւմտից հոգաբարձութեան հրաժարականը։ Պարլիարքարանի համար Ելեւմտացոյցի մը պատրաստութիւնը յանձնուեց Տընտես. Խորհուրդին և Ելեւմտից հոգաբարձութեան։ Ժողովը նոր ընտրութեան հրահանգ տուաւ Տրապիզոնի Գաւառ. Վարչութեան, որ կազմալուծուած էր։

ՎԵՐ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ վաղը իրիկուն Սկիւտար Նոր Թաղ Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ պիտի քարոզէ։

ԹԱՍԻՐԶԻ մեր թղթակցէն՝ յունվար 29 թիւով.—Դրում եմ առանց նախատեսելու թէ ե՞րբ պիտի կարդացուին տողերս, քանի որ հերթական երկու պաստերը, ճանապարհների անապահովութեան պատճառաւ յետաձգուած էին և երէկ առաւօտեան միայն միացած ճանապարհեցին։ Արտաքսեանի պատն էլ այսօր երկրորդ անգամն է, որ չէ սասցվում։ Բաղաքը ամէն կողմից պաշարման է ենթարկուած։ Անցեալ օր Աշու կամուրջից դուրս քաղաքիս հիւսիսային կողմից կառավարականները յարձակուեցին և քշեցին մի քանի հարիւր ոչխար. այդ առիթով ծագած կռիւը թէպէտ երկար չտրուեցաւ, բայց վճռական, բախտորոշ նշանակութիւն չունեցաւ։ Ապատակութիւնները օր աւուր աւելի լայն ծաւալ են ընդունում և ամենատական կործանման ակներեւ ապացոյնները տալիս։

Կողոպուտի են ենթարկվում անխտիր թէ՝ օտարանպատակների և թէ երկրի հրպատակների ապրանքները։ Մեծ վնասներ են կրում ռուսահպատակները։ Շահի կառավարութիւնը, ինչպէս երեւում է, որոշել է աւերել Ատրպատականը իր կատաղի կրքերին յագուրդ տալու համար, առանց նախատեսելու թերեւս ապագայի առաջ իր մեծ պատասխանատուութիւնը։ Պետական արիւնախում գազանները, որոնք վաղուց իրենց չարագործութիւնների չնորհիւ պիտի փտած լինէին բանտերի խորշերում, բռնակալական իրականութեան չնորհիւ այսօր թատրիզի ճակատագիրն են առել իրենց ձեռքը և աշխատում են «երկիրը խաղաղացնել...» Բահիմ խան, Բուլուկ խան, Սամատ խան. դրանք այն ոճրագործներն են, որոնք ամենայն իրաւամբ համաշիարհային ոճրագործների ցուցանակներում առաջին կարգի մրցանակներ պիտի ստանային... Եւ այս «արժանաւորներն»ին է հաւատում Թէհրանի կեդրոնական կառավարութիւնը միլիոնաւոր ժողովուրդների բախտի անօրինութիւնը... Արեւի տակ արդարութիւն... ո՞րքան միամիտ ենք եղել մենք։

Կենսական մթերքների և մասնաւորապէս հացի սղութիւնը, եթէ այսպէս շարունակուի, կարող է փութացնել բռնակալական աջողութիւնները։

«Բռնակալական աջողութիւններ» ասելով Թող չկարծուի թէ կը վերադառնան հին ռէժիմի «երանելի» օրերը... Եթէ Պարսկաստանը Սահմանադրութիւն չի ունենալ, հին բռնակալական ռէժիմն էլ վերակենդանալ չի կարող. ինչ էլ որ լինի, փաստը այն է, որ էգուցը այսօրուանից լաւ կը լինի Իրանի բազմատանջ ժողովուրդների համար։ ՎԱՐԴ

ՏՆՏԵՍ. ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆ. Խորհուրդները երէկ խառն նիստ մը գումարեցին և Ուսուցչաց Օգնութեան մտաւոր մասնախումբ մը կազմելով ներկայացուցին Բաղաք. Ժողովին։ Հինգ ընտրելիներն են. Տեարք. Գրիգոր Յակոբեան, Սարգիս Գնաճեան, Ստեփան Կուտրիկեան, Տօքթ. Զարիֆեան և Խաչիկ Թանճեան։

ՕՐՄԱՆՅԵԱՆԻ Քնին Յանձնաժողովը երէկուան նիստին մէջ լսեց Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալաեանի ամբաստանութիւնները։ Իսկ Դեւոնդ վրդ. Դուրեան պատասխանած էր թէ արդէն իր գրաւոր ամբաստանութիւնները տուած է և նոր բան մը չունի ըսելիք։ Հրաւէր ուղղուած էր նաեւ Հինդլեան էֆ.ի որ հիւանդութեան պատճառաւ չկրցաւ ներկայանալ։ Բոլոր ամբաստանութիւնները ղրկուեցան նախորդ Պատրիարքին որպէս զի բերանացի պատասխանէէ առաջ, գրաւոր կերպով իր առարկութիւնները ընէ և բացատրութիւններ տայ։

ՎԱՆԵՑԻԿԻ Մխիթարեան Միաբանութեան կողմէ Հ. Սահակ Վ. Տ. Մովսէսեան և Հ. Յուսիկ Վ. Մէհրաբեան, Սկիւտար երթալով, Իզմիրլեան Հայրիկին ներկայացան ու յանձնեցին 50 օրինակ Գեղուճի, որուն իրական արժէքն է 88 ոսկի։ Այս նուէրը եղած է ի՛նպաստ Հայաստանի սուեալներուն։ Ցիշեալ վարդապետները Սագէր Աղաճի Պատրիարքարանին ալ նոյնքան օրինակ յանձնեցին այդ գեղեցիկ հրատարակութենէն, յանուն կարօտեալներուն։

ՊԱՐՏՈՒԶԱԿԻՆ Գ. Աբիկ Տ. Մինասեան նամակ մը ուղղելով խմբագրութեանս, թշնամական չարամտութեան կը վերագրէ իր սպանուած ըլլալու լուրը, որ առտուան թերթի մը մէջ հրատարակուած էր և որուն մենք ալ արձագանգ եղած էինք։ Նամակագիրը կը յարէ թէ ինք ողջ առողջ է հիմա և թէ ո և է պատճառ չունի սպանութեան մը զոհ երթալու։ Ցիշեալ լուրը առտուան թերթին հաղորդող անձը Գրիգոր Աստարճեան ստորագրած է եղեր Գ. Տ. Մինասեանի գիրը բաւական կեղծելով, մինչ այդպիսի անունով մարդ մը գոյութիւն չունի տեղւոյն մէջ։ Զինք հասկնար թէ ի՞նչ հաճոյք կը զգան մահուան ատայօդ լուրեր յերիւրելով ու թերթերը խաբելով, ինչպէս քանիցս օրինակ տեսնուեցաւ։

ՀՐԱՒԻՐ.— Խապլիզի կրթասէր Մխիթեան քառամսեայ Ընդհ. Ժողովը պիտի գումարուի առաջիկայ մարտ 4ին, չորեքշաբթի գիշեր ժամը 2½ին, Մխիթեան Լասարեանի երեսփոխան ընտրուիլը։ Ժողովը վաւերացուց Բերայի և Սկիւտար Ս. Կարապետի Թաղ. Խորհուրդները։ Նոյնպէս Գուզկունճուքի Թաղ. Խորհրդոյ երեք նոր անդամներու ընտրութիւնը վաւերացուց։ Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան հրաժարեալ անդամներուն տեղ նորեր ընտրելու համար, որոշեց յաջորդ նիստին հրաւիրել մնացած անդամները։ Մերժուեցաւ Ելեւմտից հոգաբարձութեան հրաժարականը։ Պարլիարքարանի համար Ելեւմտացոյցի մը պատրաստութիւնը յանձնուեց Տընտես. Խորհուրդին և Ելեւմտից հոգաբարձութեան։ Ժողովը նոր ընտրութեան հրահանգ տուաւ Տրապիզոնի Գաւառ. Վարչութեան, որ կազմալուծուած էր։

ՎԵՐ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ վաղը իրիկուն Սկիւտար Նոր Թաղ Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ պիտի քարոզէ։

ԹԱՍԻՐԶԻ մեր թղթակցէն՝ յունվար 29 թիւով.—Դրում եմ առանց նախատեսելու թէ ե՞րբ պիտի կարդացուին տողերս, քանի որ հերթական երկու պաստերը, ճանապարհների անապահովութեան պատճառաւ յետաձգուած էին և երէկ առաւօտեան միայն միացած ճանապարհեցին։ Արտաքսեանի պատն էլ այսօր երկրորդ անգամն է, որ չէ սասցվում։ Բաղաքը ամէն կողմից պաշարման է ենթարկուած։ Անցեալ օր Աշու կամուրջից դուրս քաղաքիս հիւսիսային կողմից կառավարականները յարձակուեցին և քշեցին մի քանի հարիւր ոչխար. այդ առիթով ծագած կռիւը թէպէտ երկար չտրուեցաւ, բայց վճռական, բախտորոշ նշանակութիւն չունեցաւ։ Ապատակութիւնները օր աւուր աւելի լայն ծաւալ են ընդունում և ամենատական կործանման ակներեւ ապացոյնները տալիս։

Կողոպուտի են ենթարկվում անխտիր թէ՝ օտարանպատակների և թէ երկրի հրպատակների ապրանքները։ Մեծ վնասներ են կրում ռուսահպատակները։ Շահի կառավարութիւնը, ինչպէս երեւում է, որոշել է աւերել Ատրպատականը իր կատաղի կրքերին յագուրդ տալու համար, առանց նախատեսելու թերեւս ապագայի առաջ իր մեծ պատասխանատուութիւնը։ Պետական արիւնախում գազանները, որոնք վաղուց իրենց չարագործութիւնների չնորհիւ պիտի փտած լինէին բանտերի խորշերում, բռնակալական իրականութեան չնորհիւ այսօր թատրիզի ճակատագիրն են առել իրենց ձեռքը և աշխատում են «երկիրը խաղաղացնել...» Բահիմ խան, Բուլուկ խան, Սամատ խան. դրանք այն ոճրագործներն են, որոնք ամենայն իրաւամբ համաշիարհային ոճրագործների ցուցանակներում առաջին կարգի մրցանակներ պիտի ստանային... Եւ այս «արժանաւորներ»ին է հաւատում Թէհրանի կեդրոնական կառավարութիւնը միլիոնաւոր ժողովուրդների բախտի անօրինութիւնը... Արեւի տակ արդարութիւն... ո՞րքան միամիտ ենք եղել մենք։

Կենսական մթերքների և մասնաւորապէս հացի սղութիւնը, եթէ այսպէս շարունակուի, կարող է փութացնել բռնակալական աջողութիւնները։

«Բռնակալական աջողութիւններ» ասելով Թող չկարծուի թէ կը վերադառնան հին ռէժիմի «երանելի» օրերը... Եթէ Պարսկաստանը Սահմանադրութիւն չի ունենալ, հին բռնակալական ռէժիմն էլ վերակենդանալ չի կարող. ինչ էլ որ լինի, փաստը այն է, որ էգուցը այսօրուանից լաւ կը լինի Իրանի բազմատանջ ժողովուրդների համար։ ՎԱՐԴ

ՏՆՏԵՍ. ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆ. Խորհուրդները երէկ խառն նիստ մը գումարեցին և Ուսուցչաց Օգնութեան մտաւոր մասնախումբ մը կազմելով ներկայացուցին Բաղաք. Ժողովին։ Հինգ ընտրելիներն են. Տեարք. Գրիգոր Յակոբեան, Սարգիս Գնաճեան, Ստեփան Կուտրիկեան, Տօքթ. Զարիֆեան և Խաչիկ Թանճեան։

ՕՐՄԱՆՅԵԱՆԻ Քնին Յանձնաժողովը երէկուան նիստին մէջ լսեց Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալաեանի ամբաստանութիւնները։ Իսկ Դեւոնդ վրդ. Դուրեան պատասխանած էր թէ արդէն իր գրաւոր ամբաստանութիւնները տուած է և նոր բան մը չունի ըսելիք։ Հրաւէր ուղղուած էր նաեւ Հինդլեան էֆ.ի որ հիւանդութեան պատճառաւ չկրցաւ ներկայանալ։ Բոլոր ամբաստանութիւնները ղրկուեցան նախորդ Պատրիարքին որպէս զի բերանացի պատասխանէէ առաջ, գրաւոր կերպով իր առարկութիւնները ընէ և բացատրութիւններ տայ։

ՎԱՆԵՑԻԿԻ Մխիթարեան Միաբանութեան կողմէ Հ. Սահակ Վ. Տ. Մովսէսեան և Հ. Յուսիկ Վ. Մէհրաբեան, Սկիւտար երթալով, Իզմիրլեան Հայրիկին ներկայացան ու յանձնեցին 50 օրինակ Գեղուճի, որուն իրական արժէքն է 88 ոսկի։ Այս նուէրը եղած է ի՛նպաստ Հայաստանի սուեալներուն։ Ցիշեալ վարդապետները Սագէր Աղաճի Պատրիարքարանին ալ նոյնքան օրինակ յանձնեցին այդ գեղեցիկ հրատարակութենէն, յանուն կարօտեալներուն։

ՊԱՐՏՈՒԶԱԿԻՆ Գ. Աբիկ Տ. Մինասեան նամակ մը ուղղելով խմբագրութեանս, թշնամական չարամտութեան կը վերագրէ իր սպանուած ըլլալու լուրը, որ առտուան թերթի մը մէջ հրատարակուած էր և որուն մենք ալ արձագանգ եղած էինք։ Նամակագիրը կը յարէ թէ ինք ողջ առողջ է հիմա և թէ ո և է պատճառ չունի սպանութեան մը զոհ երթալու։ Ցիշեալ լուրը առտուան թերթին հաղորդող անձը Գրիգոր Աստարճեան ստորագրած է եղեր Գ. Տ. Մինասեանի գիրը բաւական կեղծելով, մինչ այդպիսի անունով մարդ մը գոյութիւն չունի տեղւոյն մէջ։ Զինք հասկնար թէ ի՞նչ հաճոյք կը զգան մահուան ատայօդ լուրեր յերիւրելով ու թերթերը խաբելով, ինչպէս քանիցս օրինակ տեսնուեցաւ։

ՀՐԱՒԻՐ.— Խապլիզի կրթասէր Մխիթեան քառամսեայ Ընդհ. Ժողովը պիտի գումարուի առաջիկայ մարտ 4ին, չորեքշաբթի գիշեր ժամը 2½ին, Մխիթեան Լասարեանի երեսփոխան ընտրուիլը։ Ժողովը վաւերացուց Բերայի և Սկիւտար Ս. Կարապետի Թաղ. Խորհուրդները։ Նոյնպէս Գուզկունճուքի Թաղ. Խորհրդոյ երեք նոր անդամներու ընտրութիւնը վաւերացուց։ Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան հրաժարեալ անդամներուն տեղ նորեր ընտրելու համար, որոշեց յաջորդ նիստին հրաւիրել մնացած անդամները։ Մերժուեցաւ Ելեւմտից հոգաբարձութեան հրաժարականը։ Պարլիարքարանի համար Ելեւմտացոյցի մը պատրաստութիւնը յանձնուեց Տընտես. Խորհուրդին և Ելեւմտից հոգաբարձութեան։ Ժողովը նոր ընտրութեան հրահանգ տուաւ Տրապիզոնի Գաւառ. Վարչութեան, որ կազմալուծուած էր։

ՎԵՐ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ վաղը իրիկուն Սկիւտար Նոր Թաղ Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ պիտի քարոզէ։

ԹԱՍԻՐԶԻ մեր թղթակցէն՝ յունվար 29 թիւով.—Դրում եմ առանց նախատեսելու թէ ե՞րբ պիտի կարդացուին տողերս, քանի որ հերթական երկու պաստերը, ճանապարհների անապահովութեան պատճառաւ յետաձգուած էին և երէկ առաւօտեան միայն միացած ճանապարհեցին։ Արտաքսեանի պատն էլ այսօր երկրորդ անգամն է, որ չէ սասցվում։ Բաղաքը ամէն կողմից պաշարման է ենթարկուած։ Անցեալ օր Աշու կամուրջից դուրս քաղաքիս հիւսիսային կողմից կառավարականները յարձակուեցին և քշեցին մի քանի հարիւր ոչխար. այդ առիթով ծագած կռիւը թէպէտ երկար չտրուեցաւ, բայց վճռական, բախտորոշ նշանակութիւն չունեցաւ։ Ապատակութիւնները օր աւուր աւելի լայն ծաւալ են ընդունում և ամենատական կործանման ակներեւ ապացոյնները տալիս։

Կողոպուտի են ենթարկվում անխտիր թէ՝ օտարանպատակների և թէ երկրի հրպատակների ապրանքները։ Մեծ վնասներ են կրում ռուսահպատակները։ Շահի կառավարութիւնը, ինչպէս երեւում է, որոշել է աւերել Ատրպատականը իր կատաղի կրքերին յագուրդ տալու համար, առանց նախատեսելու թերեւս ապագայի առաջ իր մեծ պատասխանատուութիւնը։ Պետական արիւնախում գազանները, որոնք վաղուց իրենց չարագործութիւնների չնորհիւ պիտի փտած լինէին բանտերի խորշերում, բռնակալական իրականութեան չնորհիւ այսօր թատրիզի ճակատագիրն են առել իրենց ձեռքը և աշխատում են «երկիրը խաղաղացնել...» Բահիմ խան, Բուլուկ խան, Սամատ խան. դրանք այն ոճրագործներն են, որոնք ամենայն իրաւամբ համաշիարհային ոճրագործների ցուցանակներում առաջին կարգի մրցանակներ պիտի ստանային... Եւ այս «արժանաւորներ»ին է հաւատում Թէհրանի կեդրոնական կառավարութիւնը միլիոնաւոր ժողովուրդների բախտի անօրինութիւնը... Արեւի տակ արդարութիւն... ո՞րքան միամիտ ենք եղել մենք։

Կենսական մթերքների և մասնաւորապէս հացի սղութիւնը, եթէ այսպէս շարունակուի, կարող է փութացնել բռնակալական աջողութիւնները։

«Բռնակալական աջողութիւններ» ասելով Թող չկարծուի թէ կը վերադառնան հին ռէժիմի «երանելի» օրերը... Եթէ Պարսկաստանը Սահմանադրութիւն չի ունենալ, հին բռնակալական ռէժիմն էլ վերակենդանալ չի կարող. ինչ էլ որ լինի, փաստը այն է, որ էգուցը այսօրուանից լաւ կը լինի Իրանի բազմատանջ ժողովուրդների համար։ ՎԱՐԴ

ՄԱՀ

ԹԱԴԷՈՍ ՀԱՆԷՍԵԱՆԻ

Ծանօթ սեղանաւոր Թադէոս էֆ. Հանէսեան, որ մէկուկէս ամիսէ ի վեր անկողնի կը ծառայէր ուղեղային արեան համանոնումի հետեւանքով, առջի գիշեր իր մահկանացուն կնքեց 78 տարեկան հասակին մէջ։ Հանէսեան էֆ. կարեւոր դերը մը կը դրաւէր սեղանաւորական հրապարակին վրայ, իր պատուաւոր ու ժրաջան գործունէութեամբ, որով կրցած էր քիչ ատենի մէջ Նիւթական փայլուն վիճակի մը տիրանալ։ Բնիկ Արաբկիրցի, տարիներ առաջ Կարին փոխադրուած էր, իր առեւտրական գործունէութեան մղում տալու համար։ Գործի մարդու ընդունակութիւններով օժտուած, իր առեւտրական դիրքը հետզհետէ բարձրացուց, ելլելով հիմնելով գաւառական կարեւոր կեդրոններու մէջ։ Ի վերջոյ մայրաքաղաքս հաստատուեցաւ, ուր ա՛լ աւելի ընդարձակեց իր սեղանաւորական գործառնութիւնները, և իր առեւտրական տունը մեծ համարում կը վայելէր Պոլսոյ մեծ դրամատուններու մօտ։ Հանէսեան էֆ.ի առեւտրական տունը ամէնէն ծանր տնտեսական տագնապներու միջոցին իսկ կրցաւ իր վարկը անխախտ պահել, չնորհիւ իր վարիչին հեռատես գործունէութեան։ Հանգուցեալը տոկուն աշխատասիրութեան տիպար մը, ժուժկալ կեանք մը կը վարէր, և իբր ճշմարիտ առեւտրական, իր գործով միայն կը զբաղէր երիտասարդական եռանդով։ Կարնոյ մէջ ալ ընդհանուր համարում ներշնչած էր թէ՝ հայերուն և թէ Թուրքերուն։ Իր ուղ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլքը

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամեն անոնք որ գործածած են այս կարը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏՍ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂԱՅԻ ՀԱՄԱՐ
ԿՈՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ՕՐԻ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—24

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին 8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին 3,700,000 ֆր.

ԿԵՆԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Գլխաւոր, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանչեսթր, Սկիւպ եւ Բզմիր:

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև մուտ տալով քաղաքներուն վրայ գաղուած փոխանակագիրներ։ Չեքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չեքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան օրոյ պայմանաժամերով։ Վերջապէս տեղական բոլոր գործառնութիւններ կը եւ տալով լաւագոյն պայմաններով։ Պանքս Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ թեայդական Մուսուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր տարմաններով։ 50—14

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. — Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Երէնգիւղի և Դրզրլ Թօրրաքի պատուասոտի դպրոցները այս տարի ալ նախորդ տարիներու պէս պիտի սկսին ամերիկեան որթատունկեր բաշխել այդիի տէրերուն։ Որթատունկերը ձրիապէս պիտի բաժնուին, առ առաւելն հինգ հազար հատ իւրաքանչիւր խնդրատուոյի։ Հետեւաբար, այդ որթատունկերէն ունենալ փափագողները պարտին յառաջիկայ յունուար 15էն սկսեալ մինչեւ 1909 Մարտ 15 (Ն. Տ.), չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը ներկայանալ Երէնգիւղ, պատուասոտի վարժարաններու տնօրէն Պ. Էքբէրլէնի, իրենց խնդրագիրները ներկայացնելու համար։ Այդ խնդրագիրներուն մէջ պէտք է յիշատակուին անուն և մականուն, քաղաքին ու գիւղին անունը այն շրջանակին, ուր կը գտնուին այգիները և վերջապէս որթատունկերու յատկացուելիք հողին տարածութիւնը։ Ասկէ զատ խնդրատուները պարտին Պ. Էքբէրլէնի ներկայացնել նմուշ մը այն հողէն, ուր պիտի կատարուի տնկարկութիւնը, վերլուծում կատարուելու համար։

* * *

Ազդ.— 1325 երմտական տարուան մարտ ամիսը մտնելուն, երբ կը կատարուի ոգելից ըմպելի տուրքին առաջին վճարումը, Թղթակ Հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը յիշեցնէ Կ. Պոլիս և շրջականները հաստատուած ոգելից ըմպելի վաճառողներուն թէ, այդ մասին պատրաստուած կանոնագրին 14րդ յօդուածին համաձայն, պարտին վաճառման տուրքը վճարեն փետր. ամսուն մէջ և պտօնագիր ստանալ։ Նոյնպէս ոգելից ըմպելի վաճառողներուն կը ծանուցուի թէ յիշեալ կանոնագրին 10րդ յօդուածին վերջին հատուածին համաձայն, պարտին դիմել Կ. Պոլսոյ ոգելից ըմպելի կեդր. Տնօրէնութեան և Հաերայնն Պարտքի Արտաղուդիւղի, Սարբնարի, Պէյքօղլի, Սկիւտարի, Դարբգիւղի և Գումգարուի գործակալութեանց, իրենց վաճառման արտօնագրերը ներդրելու համար։ Անոնք որ յառաջիկայ Մարտ 1էն առաջ այդ արտօնագիրը չեն առած և ոգելից ըմպելի կը ծախեն առանց արտօնութեան, օրէնքին սահմանած կանոնական տրամադրութեանց պիտի ենթարկուին փետր. ամիսը լրանալուն պէս։

* * *

ԱԶԳ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնն աղի ճիւղին համար պէտք ունի. 1. Հարիւր քիլօ աղ պարունակելու չափ մեծ 400,000 կանեփէ (ժիւթ) պարկ 46×26½ ինչէղ չափով և 2½ անգլ. լիպրա ծանրութեամբ։ 2. Ցիսուն քիլօ աղ պարունակելու չափ մեծ 200,000 կանեփէ պարկ 28×23 ինչէղ չափով և 1½ անգլ. լիպրա ծանրութեամբ։ Երկու մեծութեամբ այս պարկերը Լիվրբուլ Իվիլ տեսակէ, եզերքները կապուած և խայծդան քսուած պիտի ըլլան և մէջտեղը 2 մատնաչափ լայնութեամբ կապոյտ գիծ մը պիտի ունենան։ Ցանձնումը պիտի կատարուի 1909 Յունիս ամսոյ մէջ Իզմիրի մէջ «զբաղ»ով։ Մատուցումները պիտի ընդունուին Օսմ. Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութեան, կնքեալ պահարանով առ առուաւելն մինչեւ 1909 Մարտ 1/14։ Ապրանքին ամբողջ արժէքին 10%ին հաւասար երաշխաւորութիւն մը տալ պէտք է հնչուն դրամով, կամ Վարչութեան ծանօթ դրամական հաստատութեան մը արժեթուղթեր յանձնելով և կամ այդ հաստատութիւնն իրը երաշխաւոր ներկայացնելով։ Պարկերուն նմոյշները փափաքողներուն տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուին և փոխադրութեան ծախքերէն զատ 10 ղրշ. դանձելի նմոյշ մը կը ղրկուի այն վաճառատան որ խնդրանք մը կը ներկայէ այդ մասին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

* * *

ԱԶԳ. — Հանր. Պարտքի վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ 1909 մարտ 1/14էն սկսեալ, հարիւրին երկու 2% տոկոս պիտի վճարուի Միացեալ պարտքի արժեթուղթերուն թիւ. 11 կարգին փոխարէն. տոկոսի վճարումները մինչեւ 31/13 օգոստոս 1909 պիտի կատարուին կարգին վրայ նշանակուած քաղաքներուն մէջ։ Այդ պայմանաժամէն յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի պիտի ըլլան։

Կ. Պոլիս, 16 փետր. 1909

Khedivial Mail Line
(Բէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերութ.
Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կաթիէսի, կիրակի, 14 մարտ 1909 (Ը. Տ.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 16 մարտ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սահի» շոգենաւը նաւապետ Ֆիտալէյ մարտ 10ին հոս հասնելով, մարտ 13ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սապրզ, Հառդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քաղաքային վրայ, Մէյմէնէթիի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիէ Սուլթան խան։

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 50,000,000 Տրախմի

ԿԵՆԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր անի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Ազեխսանդրիա, Գահիրէ, Սկանտիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բաղրաս, Վոլօ, Շիրա, Բալամաթա, Քանէ եւ Քանիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և առանձ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառականներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ գաղուած փոխանակագիրներ կը դրէնէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներ, բա և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական կրամներ կը կատարէ, Թէ՛ տեղ հրապարակներուն և Թէ տեղ հրապարակներուն

ԻՈՏՕՆ ՌՕՊԷՆ ROBIN

Անոնք որ կը տառապին ֆրանկխատէ, սրտի և երիկամունքի հիւանդութիւններէ, թոքերու ընդլայնումէ, պնդերակութենէ, յոգացուէ և կամ եթէ վերջին երկու հիւանդութեանց մասին տարադրութիւն կը տեսնեն իրենց մէջ, ըստ սովորութեան՝ խոշիւր կ'առնեն, որովհետեւ բժշկականապէս հաստատուած ճշմարտութիւն մըն է թէ խոշիւրին խարիսխն եղող իոտն ամենէն ազդու հականեխէն է, որ մարմնէն ներս մտնելուն պէս, հիւանդութեանց միակ պատճառն ու զարգացուցիչ եղող միքրոպները կա՛մ կ'ոչնչացնէ և կամ անոնց թոյնը կը չեզոքացնէ։ Եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ որ խոշը կամ խոշիւրը եթէ բացարձակապէս մաքուր չըլլայ՝ կրնայ շատ մը խանգարումներ առաջ բերել մարդկային մարմնոյն մէջ։ Տօքթ. Ռոպէն այս չարիքին առաջքը առնելու և խոշը բացարձակապէս օգտակար դարձնելու մտածումով, երկար փորձերէ ետքը յաջողած է պատրաստել ԻՈՏՕՆ ՌՕՊԷՆ անուն դեղը, որ վաւերացուած է Ֆրանսայի բժշկական դժուարահաճ Ակադեմիէն և հիւանդներուն յանձնարարուած իրը տիպար խոշը, որ այս դեղին ամէն բուժիչ յատկութիւնները ունի և զերծ է անոր անպատեհութիւններէն։ ԻՈՏՕՆ ՌՕՊԷՆԸ կը ծախուի մեծ դեղարաններու և մթերանոցներու մէջ։

18—13

ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Կովկասի հանքային ջուրերը, Ռուս կառավարութեան կողմէ արտօնուած և ծախուած, «Նարզան և Էսսէնթուքի թիւ 20» անունով։

ՆԱՐԶԱՆԸ այնպիսի հանքաջուր մըն է որ արիւնը կը մաքրէ և ֆիզիքական ուժերը կը կազդուրէ։ Միզանցքի քրոնիկ հիւանդութեանց և աւազախտի և ուրիշ հիւանդութեանց դէմ ազդեցիկ է։ Ախորժակ ալ կը գրգռէ։ «Էսսէնթուքի թիւ 20» լաւագոյն հանքային ջուրն է սեղանի համար։ Սառնաջրին թթուտները կը չեզոքացնէ և մարսողութիւնը կը դիւրացնէ։ ՆԱՐԶԱՆ ԵՒ ԷՍՍԷՆԹՈՒԿԻ թիւ 20 պաշտօնապէս արտօնուած են բժշկական հեղինակութեանց կողմէ։

Գլխաւոր մթերանոցը և գրասենեակը կը գտնուին «Պոլիս, Տիվան Եոլու փողոց, թիւ. 144, թէ՛ մեծաքանակ և թէ փոքրաքանակ կը ծախուին մեր առաջին յանձախորդին «Թի Էքսնոմիք Քօ-Օրէբթիվ Սոսայթի լիմիթիտ»ին, բոլոր դեղարանները, ճաշարանները, նպարավաճառանոցները և այլն։ Նոյնպէս մեր մթերանոցին մէջ կը ծախուի Թաքսէլէնի Ջուր, կառավարական քննիչին տակ։

Միակ ներկայացուցիչ ամբողջ Թուրքիոյ, Եգիպտոսի եւ Յունաստանի համար։

50—42 ՌՕԼ. Է. ՇԷԼԱՄՕՆՕՅ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 բուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նաղլը խան, Հէղարէն փողոց, թիւ 14, Քոօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէճ Գարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.
Գարբգիւղ, Ալէքսանդր Անասթասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գարբգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամբէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիանց, չուրանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն Ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՖՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԴԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՆ Կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆԹԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յանձնորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԹԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ։ ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին
ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Թիւնարէք խան, Ղալաթիա, Բէրճեպէ Բազար
Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ դործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱ ՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՋ 1828–1829

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԲԱՐԻՋ 9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԾԻԱԳԻՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԹԻ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆԻ ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր գեղեցիկ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ժամանակակից գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևն. ևն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Գլխ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Բաթիրլիք Օղլու Բասաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԷՔ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օդեսայի

Նաւանք	Թոն	Նաւանք	Թոն	Նաւանք	Թոն	Նաւանք	Թոն	Նաւանք	Թոն
Ալպտեն	1069	Տիբա	4511	Հիբարիա	1531	Մարսէլլա	3709	Սարքա	1119
Ալէքթ	3607	Տամինա	938	Հիմար	3720	Մէքսան	3557	Տիբիա	1735
Անթէլլ	1541	Ֆուրա	2383	Հարթիա	1600	Մելա	1057	Սիլվիա	119
Անթիանա	2277	Տրանա	1718	Համբուրգ	595	Մանդէթլա		Սիլա	1202
Պասան	1822	Տիմոս	504	Իտա	2354	Մուրիա	3419	Թասոս	1822
Բոլսարիա	1364	Էրա	3464	Իտան	5540	Նէգա	1235	Թ. Ռիվերսի	1546
Պրիթիալ	4481	Էլսանաս	1529	Ջիլա	1020	Օսիա	4100	Թանիա	3387
Գերա	1371	Էրան	1841	Գիլա	1053	Ինթանիա	4036	Թրիա	1479
Գալիա	1287	Տիա	954	Գարիա	2507	Օրլանա	1535	Օրանիա	243
Գարա	1244	Տինիանա	1828	Գանիա	1700	Բալերմ	1687	Վանա	1916
Գանա	1094	Ալամինիա	349	Լէա	1053	Բալա	510	Վալ	1286
Ջիրանա	2729	Թրանսիլվանա	4582	Լէբանիա	2272	Բիանա	3329	Վանքուսի	2281
Սուէթա	1831	Կալիլեա	3060	Լիվերպուլ	1643	Բինանա	1553	Եէա	1850
Գալատա	4235	Կիլանա	1143	Լարիսա	3191	Բալա	1613	Ջեր	1200
Գանիա	2905	Հոլ	1911	Մալտա	724	Բանէա	1739	Թարս	
Գարա	895	Կրանա	1695	Մարիանիա	1278	Բարանիա	136	Մարսա	

Ընդհանուր վճառագրով Հալէն հոս եկած են.
Միխաս չոգենաւը, նաւապետ Թորր։
Բասիկիոս չոգենաւը, նաւապետ Ճօն։
Ընդհանուր վճառագրով Հալէն հոս կը սպասուին.
Բարս չոգենաւը, նաւապետ Պէյսիկ, ամսոյս 15ին։
Մարոֆֆս չոգենաւը, նաւապետ Մաք Լօուէն, Մարտ 31ին։
Դիմել Գործակալներուն Ֆ. Հիլ և ԷՆՐԻՔՍՕՆ
Թիւ. 22—24, Փիլիպ Մելէք խան, Ղալաթիա 16 50—45

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԳ. — Բոնսորիտէի 4% օսմ. պարտատուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ այդ պարտատուղթերուն թիւ 38 կարգնները, որոնց պայմանաժամը 1909 մարտ 1/14ին կ'աւարտի, ինչպէս նաեւ 1/14 փետր.ի վիճակահանութեան մէջ ամորթի չհասած արժեթուղթերը յառաջիկայ մարտ 1/14էն սկսեալ վճարելի են Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիրէներէն, ամէն օր, ժամը տասնէն մինչեւ երկուքուկէս, կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի, իսկ ուրբաթ օրերը՝ ժամը տասնէն մինչեւ կէս օր։ Ի փոխարէն կարգնոներու և կամ ամորթի եկած պարտատուղթերու, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պտրտրոներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի տէրերուն. այդ ընկալագիրը, որուած թուականէն տասը օր յետոյ, վճարման համար պէտք է ներկայացուի օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ մտուտկին։

Կ. Պոլիս, 27 փետր. 1909

Cie RUSSIE
Navigaiion à Vapeur et de Gommerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ
Մարս

Դշ. 4/17 Ինէպոլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրաու, Կիրասօն, Տրապիզոն, Բիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 4/17 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 5/18 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 6/19. Սեվաստօբոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 7/20 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 7/20 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հառդոս, Մէրսին, Խաքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

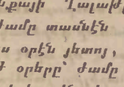

Մ Օ Ս
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ձամբորդ եւ ապրանք փոխադրող օգտնաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէգի	Նայդօգրիս
Միճիս	Էմէյսիս
Բաֆսիս	Գուզգիրիս
Թէյպր	Մօտրիս
Նարտօճ	Ֆայէլի
Նավարին	Ֆարոս
	Թիպս

Առաջին դարձի ճանապարհը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջերը ընդարձակ սենեակներ ունին, եղեկտրական ջեռմամբ կը լուսաւորուին եւ ջրի համարգներու համար տեղւոյն տեսակի ունին։

Երկրորդ կարգի ճանապարհներն ալ ամենափափուկ թուով համարներ կ'առնեն բայց տեղւոյն տեսակի չունին։ ուղեւորի

Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մարզ հասնելու համար՝ իրենց հրամանները առնելու համար ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւատնտեսները ստանալու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕՒԼ եւ Ընկ. Գործակալք
Ուէթթլ խան, Պահչէ գարու, Պոլիս
ՃԷՅՄՍ ՄՕՍ Ընկ.
50—46 31 Ճէյմս Մաքֆ. Լիվրբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՄԱՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար	200	ֆր.
» » Մարսիլիոյ »	160	»
Բ. » Բարիզի »	150	»
» » Մարսիլիոյ »	120	»
Ա. կարգ Լոնտոնի համար	248.35	ֆր.։
Բ. կարգ	185.10	ֆր. (Տիբէի համար)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։
15 Բ. ԲԷՐՈՒԼ

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կոմբ.երու երթեւեկ.
1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ
ԲԱԳԴԱԴ — ԷՐԷՔԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ
ԵՐԹ Կոմբ. 622 Ծար. եւ Ճմբ.

Կայարան		Ելեւ.	Մտեւ.
Գանիա		մկն.	11 —
Գաչին խան			11 31
Զուամբա			12 15
Աբբէդ Իօրէն			12 43
Մանասուն			1 12
Գարաման		ժմ.	1 43
		մկ.	1 58
Սիարօվա			2 24
Այրանէզ-Տէրպէնտ			3 14
Ալանա			3 50
Էրէյլի		ժմ.	4 15
		մկ.	4 45
Գուլկուրլու	Իրիկուն	ժմ.	5 —
ԳԱՐՁ		Կոմբ.	621
		Ծար. եւ Ճմբ.	
Կայարան		Իրիկուն	
Գուլկուրլու		մկն.	5 20
		ժմ.	5 38
Էրէյլի		մկ.	7 20
Ալանա			7 47
Այրանէզ-Տէրպէնտ			8 31
Սիարօվա			9 13
Գարաման		ժմ.	9 37
		մկ.	9 52
Մանասուն			10 25
Աբբէդ Իօրէն			10 54
Զուամբա			11 30
Գաչին խան			12 06
Գանիա	Իրիկուն	ժմ.	12 35

50— 27

Արեւելքի Գրատպարանի Գրագիր ՊՕՅԱՃԵԱՆ